

VÁLOGATÁS A MAGYARORSZÁGI ROMÁKAT ÉRINTŐ LEGFONTOSABB ESEMÉNYEKBŐL 2002–2006²

2002

Tizennégy cigányszervezet csatlakozott ahhoz a megállapodáshoz, amelyet a 2002-es országgyűlési választásokon való együttműködésről kötött tavaly december 21-én a Fidesz, az MDF és a Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség. Köztük van a Phralipe Országos Független Szervezet, továbbá a miskolci, a Békés, a Somogy, a Szabolcs és a Győr-Moson-Sopron megyei független érdekvédelmi cigányszervezet, valamint a Cigány Érdekvédelmi Szövetség. Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke megítélése szerint a Fidesszel és az MDF-fel kötött megállapodás lehetővé teszi, hogy több cigány politikus is bekerülhessen a parlamentbe, hiszen a két párt országos választási listáján az első 15 hely valamelyikére egy, a 16–25. hely és a 26–35. hely valamelyikére egy-egy, valamint hét területi listán is egy-egy jelöltet a Lungo Drom állíthat.

Az MSZP nem tervezi, hogy a Fidesz–Lungo Drom megállapodáshoz hasonló egyezséget kötné valamely roma szervezettel, de több cigány jelöltet, köztük például a korábban szabaddemokrata képviselőként politizáló Horváth Aladárt, indít országos listáján. A lehetséges jelöltek között van Oláh Tibor, az MSZP cigány tagozatának elnöke, Orsós Éva, a kisebbségi hivatal korábbi vezetője és Teleki László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke is. Így Teleki lehet az egyedüli roma politikus, aki a Lungo Drom koalíciója által létrehozott Országos Cigány Önkormányzat tagjai közül nem a Fidesz, hanem az MSZP listáján szerepel majd a parlamenti választáson.

Az áttörés évének nevezte 2001-et Orbán Viktor a Pesti Vigadóban tartott országértékelő beszédében. Külön kiemelte, hogy 2001-ben az ösztöndíjas cigány di-

---

² A válogatás a Népszabadság, a Rompage és a Rom.net internetes archívuma alapján készült

ákok száma tizenháromszorosára emelkedett, mert mint mondta, a roma lakosság fel-emelkedésének útja a munkán és a tanuláson keresztül vezet.

Választási győzelme esetén új munkahelyeket, az eddiginél nagyobb lakhatási támogatást ígér az MSZP a roma lakosságnak, és egyebek mellett azt, hogy büntethetővé teszi a gyűlöletkeltést. Medgyessy Péter miniszterelnök-jelölt bejelentette, hogy hat roma jelölt kap helyet az MSZP országos listáján. Az MSZP – ha hatalomra kerül – nagyobb számban vonja be a kormányzati munkába a romákat, javít a kisebbségi önkormányzatok működési feltételein. Az MSZP büntethetővé kívánja tenni a közösség elleni izgatást és a gyűlöletkeltést, megalkotná a minden magyar állampolgár számára egyenlő bánásmódot biztosító és a hátrányos megkülönböztetést tiltó jogszabályokat.

Munka- és továbbtanulási lehetőséget ígér minden romának a Fidesz és a Lungo Drom – hangzott el, miután Orbán Viktor miniszterelnök tárgyalta a vezető kormánypart és a cigányszervezet elnökével. A tanácskozást követően Pokorni Zoltán elmondta: a Fidesz programjában vállalja, hogy a következő ciklusban minden tanulni akaró cigány fiatal részt vehet a felsőoktatásban, ennek nem lesz akadálya, korlátja az ösztöndíjak száma. Szükség van arra is, hogy már az általános iskola felső tagozatára kidolgozzanak egy, a roma gyermekeket segítő, korrepetáló, tehetséggondozó rendszert. Ennek alapját az Arany János tehetséggondozó program már megteremtette. Pokorni szerint a másik fontos cél, hogy minden dolgozni akaró ember munkához jusson. Az államnak pedig tudatos ipartelepítéssel az elmaradottabb térségekben is munkahelyeket kell teremtenie. A Családügyi Minisztérium mellett létrehozzák a Roma Integrációs Hivatalt, amelynek a Miniszterelnöki Hivatalon belül is lesz referatúrája. Az integrációs hivatal munkáját pedig a kormányfő és a Lungo Drom elnöke félévente értékeli majd a kormányülésen.

A MIÉP-pel szövetséges viszonyt ápoló Fidesz helyett az MSZP „mellé állást” kéri a romáktól a Magyarországi Roma Parlament elnöke, mivel szerinte a szocialisták készek a cigányság valós problémáihoz igazítani romapolitikájukat. Osztóján Béla, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke viszont úgy vélekedett: a kormánypartok vezetői egyértelművé tették, hogy nem kívánnak együttműködni Csurka István pártjával.

A választások első fordulójában a cigányok túlnyomó része listán az MSZP-t támogatta, az egyéni körzetekben már inkább megoszlottak a szavazatok a koalíciós és az ellenzéki pártok jelöltjei között – nyilatkozta tizenkét megyéből érkezett jelzésekre és saját tapasztalataira hivatkozva Teleki László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a szocialisták parlamenti képviselőjelöltje. A roma politikus úgy véli, az előzetes becsléseknél jóval több – becsülhetően 200 ezer – cigány választópolgár adta le voksát. Mint mondta, a cigány lakosság legfontosabb szándéka az volt, hogy megakadályozza a szélsőjobboldali MIÉP kormányra kerülését. Teleki reméli, a romák a második fordulóban is hasonló létszámban mennek el szavazni.

Az új Országgyűlésben négy cigány politikus szerzett mandátumot. A Fidesz színeiben korábban soha nem jutott be roma jelölt a törvényhozásba, most egyszerre három is. Az MSZP frakcióját egy cigány képviselő erősíti. Korábban tehát a Fidesz és az MDF sem igyekezett gondoskodni arról, hogy cigány személyiségek is részt vehessenek a parlament munkájában. Tavaly decemberben azonban a Fidesz–MDF szövetség megállapodást kötött a legnagyobb létszámú cigány szervezettel, a Lungo Drommal. A kormánypártok egyebek mellett vállalták, hogy tíz roma jelöltnek helyet biztosítanak az országos és a területi listákon. Ennek eredményeként hárman jutottak be a parlamentbe: Farkas Flórián, a Lungo Drom és az Országos Cigány Önkormányzat vezetője, Varga József, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány vezetője, valamint Lukács Mihály, a Lungo Drom választmányának elnöke. Az MSZP országos listájára hat roma jelölt került, de közülük csak Teleki László, az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének vezetője szerepelt esélyes helyen. Teljesült a papírforma: a választások második fordulója után bizonyossá vált, hogy a szocialista párt frakciójában Teleki László lesz az egyedüli cigány politikus. A most következő parlamenti ciklus várhatóan jelentős változásokat hoz a cigánypolitikában, hiszen eddig még nem fordult elő, hogy egyszerre négy roma képviselő legyen a törvényhozásban.

Pártlistákon parlamentbe jutott Országos Cigány Önkormányzati (OCÖ) vezetőket szólított fel lemondásra a testület elnökségéhez írott nyílt levelében Pálfi Miklós elnökhelyettes, a szolnoki cigány kisebbségi önkormányzat elnöke. Emlékeztetett ar-

ra, hogy még hatályban van az 1998 első negyedévében hozott elnökségi határozat, amely megtiltotta, hogy az OCÖ képviselői pártszínekben induljanak országgyűlési képviselői mandátumért. Mint írja, ebből adódóan és annak a felismerésnek a tudatában, hogy az Országos Cigány Önkormányzat, mint közjogi testület, nem lehet pártpolitikai érdekek kiszolgálója, elkerülhetetlenek a személyi és szerkezeti változások. Pálfi Miklós szerint első lépésként arra van szükség, hogy mindazon tisztségviselők, akik különböző pártok színeiben jutottak országgyűlési mandátumhoz, erkölcsi és politikai kötelezettségüknél fogva lemondjanak tisztségükről.

A Miniszterelnöki Hivatalban lapértésülések szerint várhatóan Teleki László lesz a cigányügyekkel foglalkozó politikai államtitkár. Teleki László – az Országos Cigány Önkormányzat alelnöke, a Cigány Szervezetek Országos Szövetségének vezetője – az egyetlen roma politikus, aki szocialista jelöltként szerzett mandátumot az országgyűlési választásokon. Több forrásból is megerősítették azt az információt, miszerint Medgyessy Péter miniszterelnök vezetésével valószínűleg cigányügyi kabinet alakul. Bár hivatalos döntés még nincs, a testületben a jelek szerint Teleki látná el a titkári teendőket.

Farkas Flórián maradt az Országos Cigány Önkormányzat elnöke: a szervezet Nyíregyházán tartott közgyűlésén a testület jelen lévő tagjainak többsége leszavazta a személyi kérdéseket felvető indítványt. Farkas Flórián ellenzői azért tartották szükségesnek az elnök lemondását, mert az OCÖ négy évvel ezelőtti elnökségi határozata szerint a tagok nem indulhatnak pártszínekben a parlamenti választásokon. Ez jelenleg a szervezet három tagját érinti: a Fidesz színeiben mandátumhoz jutott elnököt és Lukács Mihály elnökhelyettest, valamint a szocialista képviselővé választott Teleki László leendő cigányügyi államtitkárt. A Roma Sajtóközpont híradása szerint az országos testületben jelenleg alelnöki tisztséget betöltő Teleki úgy véli: az OCÖ-ben nem a jobb- és a baloldali pártokat támogatók szembenállása figyelhető meg, hanem egy, a demokratikus működést támogató és egy ezzel szemben lévő csoport létrejötte.

A miniszterelnök a törvény-előkészítésben és a parlament második kamaráját helyettesítő majdani Nemzeti Tanácsban is számít a kisebbségek részvételére.

Medgyessy Péter egyebek mellett azt ígéri, hogy a kisebbségek új intézményekkel gyarapodnak.

Akár a kétszeresére is emelkedhet az őszi választások után a kisebbségi önkormányzatok száma – vélekedik Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal kinevezésre váró új elnöke. Az öröndetes növekedés mellett a visszaéléseket is meg kell akadályozni. Szerinte olyan törvényre van szükség, amely csökkenti az esélyét annak, hogy nem kisebbséghez tartozó jelöltek is induljanak a kisebbségi választásokon.

A jászladányi cigány kisebbségi önkormányzat elnöke tegnap a kisebbségi ombudsmanhoz és a megyei közigazgatási hivatalhoz fordult az ellen tiltakozva, hogy szerinte a helyi önkormányzat egyoldalúan módosította az általános iskola pedagógiai programját. Kállai László, a kisebbségi önkormányzat elnöke elmondta: a helyi képviselő-testület minapi döntésével törölte a tantervből a cigány felzárkóztatási programot, így az önkormányzat a továbbiakban már nem kap állami plusztámogatást a roma gyerekek oktatására. Szerinte így a település iskolája több millió forintos bevételtől esik el.

„Mindegyik kormány hozott sikeres intézkedéseket. Ami hiányzott, az a módszeresség” – értékeli az elmúlt tizenkét év romapolitikáját Teleki László szocialista képviselő, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. Szerinte az új kormánynak, még mielőtt bármilyen komoly lépésre szánná el magát, pontosan fel kell térképeznie a romák helyzetét. Megerősítette, hogy önként megválnak az Országos Cigány Önkormányzat alelnöki tisztségétől, mert azt összeférhetetlennek tartja az államtitkári poszttal.

Medgyessy Péter kormányfő lesz az elnöke a szeptember elején megalakuló roma koordinációs tanácsnak. A roma koordinációs tanács a kormányzat cigányügyi stratégiájának előkészítésében és végrehajtásában, a minisztériumok tevékenységének összehangolásában kap feladatot. A 21 fős testület összetételéről a kormány még nem határozott, de biztosra vehető, hogy a tanácsban nem cigány szakértők is helyet kapnak: az államtitkár számít például Csongor Annának, az Autonómia Alapítvány igazgatójának a közreműködésére. Az üléseken Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány vezetője, a kormányfő cigányügyi tanácsadója is részt vesz. A roma politikusok közül várható-

an a tanács tagja lesz Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat és a Lungo Drom elnöke, a Fidesz országgyűlési képviselője is. Zsigó Jenő, a Roma Parlament vezetője egy közelmúltban tartott rádióvitában élesen fogalmazott: tragikus hibának nevezte, hogy a szocialista párt Teleki Lászlót, az Országos Cigány Önkormányzat (nemrégiben leköszönt) alelnökét jelölte parlamenti képviselőnek, majd államtitkárnak. Zsigó úgy vélte, hogy – az általa kőkorszaki gondolkodásúnak és káponak minősített – Teleki nyolc éve elnyomja a magyarországi cigányságot. Az államtitkár a bírálókat ellenére szívesen venné, ha a Roma Parlament elnöke is az új koordinációs tanács tagja lenne.

A kormány 400 millió forinttal kiegészítette a cigány fiatalokat támogató tanulmányi ösztöndíj támogatására elkülönített keret összegét. Ez mintegy 35 százalékos emelést jelent a tavalyi keretösszeghez képest, a számítások szerint megközelítőleg 17 ezer roma fiatal számára könnyíti meg a tanulást. Az elmúlt öt évben tizenötszörösére emelkedett a roma ösztöndíjasok száma, és a következő tanévben újabb ötven százalékos növekedés várható.

„Az elmúlt ötven nap során ötven évért kaptak politikai kárpótlást a magyarországi romák” – állítja Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. A tervek szerint hat tárcánál miniszteri biztos foglalkozik majd a cigánypolitikával. A roma tanulók ösztöndíjaira az eddiginél lényegesen több pénz jut, és jövőre a kisebbségi önkormányzatok is nagyobb támogatásra számíthatnak.

Esélyegyenlőségi Főigazgatóságot hoztak létre a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztériumban (FMM). Kiss Péter miniszter sajtótájékoztatón mutatta be az új intézmény vezetőjét, Lévai Katalint. A főigazgatóság három titkársága a foglalkoztatási rehabilitációval, a nemek közötti esélyegyenlőséggel és a roma munkaerő-piaci programokkal foglalkozik majd.

„Egyetlen politikai erő sem építheti politikáját a gyűlölködésre, mert aki gyűlöletet szít, bukásra van ítélve” – jelentette ki Nagykanizsán a roma holokauszt emlékére megrendezett koszorúzási ünnepségen Medgyessy Péter miniszterelnök. Magyarország egyetlen cigány holokauszt emlékműve előtt a kormányfő úgy fogalmazott: „A magyar társadalom-

nak történelmi adóssága van a romákkal szemben.” Medgyessy szerint a magyarországi romáknak nemcsak a nácizmus népiirtása miatt kellett szenvedniük, de az 1945 utáni baloldali tekintélyuralmi rendszer kirekesztő magatartása is súlyos károkat okozott, hiszen évtizedekig nem ismerték el hivatalosan nemzetiségként a cigányságot. A kormányfő azt mondta, a rendszerváltás legnagyobb vesztese a cigányság, ezért az új kabinetnek a lehető legsürgősebben javítania kell a romák helyzetén. A miniszterelnök az első lépések között említette meg a romaügyekért felelős államtitkárság létrehozását, hat minisztériumnál a romaügyi biztosok kinevezését, valamint a cigányok oktatására fordított költségvetési pénzek ideji, negyvenszázalékos emelkedését. A kormányfő bejelentette: rövid időn belül sor kerülhet Magyarország első cigány származású nagykövetének kinevezésére.

Kétszer lesz tanévnyitó Jászladányban, a Hősök terén lévő iskolában: szombaton az önkormányzati, vasárnap pedig az újonnan induló alapítványi intézmény tart ünnepséget. Információink szerint a magániskola még nem rendelkezik a működéséhez szükséges minisztériumi engedéllyel. A helyi cigány önkormányzat a tanévnyitók idején csendes demonstrációt tart, így tiltakozik a szerinte törvénytelenül létrehozott alapítványi iskola ellen. Úgy vélik ugyanis, hogy az a cigány származású tanulók elkülönítését szolgálja. A magániskolában tandíjat kell fizetni, ezt pedig a szegénysorban élő roma családok nem engedhetik meg maguknak – mondta Kállai László. A jászladányi önkormányzat általános iskolájának 650 tanulója közül augusztus végéig összesen 205 gyereket írtattak ki, várhatóan tehát ezzel a létszámmal indul az alapítványi intézmény – tudtuk meg Vincze Ferencnétől, az önkormányzati iskola igazgatójától. Hozzátette: a hat éve átadott új iskolaépület tantermeit kettéosztották, egyik szárnyába az alapítványi, a másikba az önkormányzati iskola tanulói járnak majd.

Választási szövetséget hozott létre a Magyarországi Cigány Szervezetek Fóruma, a Roma Parlament, a Demokratikus Roma Szervezet, a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége, a Roma Polgárjogi Alapítvány, a Roma Diplomások Országos Szövetsége, az Integrációs Roma Szövetség, a Közéleti Roma Nők Egyesülete és az Új Roma Kerekasztal Szövetség. Együttműködési megállapodásuk szerint a koalíció elsődleges célja a „Farkas Flórián által vezetett Lungo Drom leváltása, az Országos Cigány Önkormányzat megreformálása és demokratikus felépítése”.

Az Oktatási Minisztérium a jogszabályban előírt feltételek hiányára hivatkozva nem adott OM-azonosító számot a vitatott jászladányi alapítványi iskolának. Azonosító hiányában az iskola nem kezdheti meg működését. Az iskola létrehozását a kisebbségi ombudsman korábban a helyi cigány lakossággal szembeni diszkriminációs lépésként ítélte el.

Demonstrációt tartottak Jászladányban a helyi alapítványi iskola működésének felfüggesztése ellen azok a szülők, akik az idei iskolaévre ebbe az intézménybe írárták be gyerekeiket. Bagi Zsolt helyi lakos, a szervezők egyike ismertette azt a levelet, amelyet az érintett szülők Medgyessy Péter miniszterelnöknek írtak. Mint elmondta: a levélben kifejtik, hogy az alapítványi iskola működésének felfüggesztésével véleményük szerint megszűnt a törvényesség, miután az oktatási törvény a szülőknek biztosítja azt a jogot, hogy a lehető legjobb nevelést biztosítsák gyermekeiknek. Tóth Ibo-lya, az alapítványi iskola igazgatója arról beszélt, hogy a felvételikor senkit meg nem kérdeztek származásáról, és mindenkit felvettek, aki vállalta az intézmény által meghatározott feltételeket, többek között a havi 3000 forintos tandíj befizetését. Reményét fejezte ki, hogy a törvénytelen működés rájuk süttött bélyegét hamarosan „letörlik”, és az iskola a falu nagy többségének akarata szerint ismét működhet.

Közel nyolcvan autóval, teherautóval, traktorral, valamint motorbiciklikkel zárták el a Jászladányból Jászvásárra vezető főút jobb oldalát azok a jászladányi szülők, akik gyerekeiket az Antal Mihály Alapítványi Iskolába írárták be. Ezen a héten ez volt a második megmozdulása a szülőknek, akik azért tiltakoznak, mert az alapítványi iskola működési engedélyét augusztus végén – az indítása körüli jogsértésre hivatkozva – a Szolnok Megyei Közigazgatási Hivatal visszavonta. Mint ismeretes, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat szerint a magániskola kirekesztő, mert az itt megállapított havi tandíjat a szegényebb sorsú – főként roma – családok nem tudják megfizetni. Hasonló álláspontra helyezkedett a szaktárca és a kisebbségi ombudsman is.

Immár két hete sátorban kénytelen lakni mintegy félszáz paksi roma, mivel a városi önkormányzat életveszélyessé nyilvánította és lebontotta a házukat. A hét hajlék nélkül maradt család a közeli falvakban próbál portát vásárolni, ám valamennyi köz-

ség lakossága tiltakozik a romák betelepülése ellen, ezért a kiszemelt ingatlanok gazdái sorra visszalépnek házuk eladásától. Félő, hogy a Paks határában sátorozó romák a tél beálltáig nem jutnak komfortos lakáshoz.

Kolompár Károly családjának Németkéren szerdán mégis sikerült megvennie egy kétszobás házat, 2,5 millió forintért. A paksi polgármesteri hivatal ki is fizette a vételárat az eladónak, de a költözés elmaradt. Ennek okáról az 1800 lelkes Németkér polgármestere, Mihályi Józsefné így beszél: „A németkériek felháborodtak, amikor megtudták, hogy Paks itt is házat akar venni a bedőtanyci romáknak. Ezért körbejártam a falut, és tárgyaltam tíz eladó ház gazdájával. Tájékoztattam őket a közhangulatról és azt javasoltam, hogy most inkább ne adják el portájukat. Valamennyien elfogadták a javaslatomat. Csak egy ház tulajdonosával nem tudtam találkozni. Azért nem, mert ő éppen akkor vette át a házáért járó pénzt Pakson. Csütörtökön összehívtünk egy rendkívüli képviselő-testületi ülést, és úgy döntöttünk, hogy rávesszük az eladót: lépjen vissza az üzlettől. Akár olyan áron is, hogy mi kifizetjük neki a 2,5 millió forintos vételárat. Igaz, szerintünk egymilliót sem ér az épület, ha pedig perbe keveredik az alku felmondása miatt, akkor még az abból származó kárát is megtérítjük. Németkéren akkor már többen jelezték, hogy segítik ebben az önkormányzatot. De a ház eladóját hiába győzködtük, nem lépett vissza. Ennek hallatán a falu lakói közül egyre többen vonultak az eladott házhoz, és azt hangoztatták, hogy nem engedik be a faluba a Bedőtanyci ideköltöző családot. Több száz ember tiltakozott a bedőtanyci család beköltözése ellen. Azzal sem törődtek, hogy a házat akkor már a rendőrség kommandósokkal megerősítve állta körbe.” A polgármester szavaiból kiderült: az eladott háznál ugyanakkor megjelent a paksi jegyző, a megyei közigazgatási hivatal vezetője, valamint Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke, és ők is úgy ítélték meg, hogy a bedőtanyci családnak nem szabad ideköltöznie, mert az számukra veszélyes lenne. Értesítették a már úton lévő famíliát, hogy forduljon vissza. Ők így is cselekedtek, s ezek után a rendőrség úgy ítélte meg: már nem fenyeget semmi veszély, ezért az egyenruhások elhagyták Németkért. Csütörtök este nyolc óra után azonban több száz helybéli benyomult az eladott portára, és bontani kezdték a házat. A riadóztatott rendőrség újra a helyszínre sietett, de addigra már a cserép több négyzetméteres foltokban hiányzott a tetőről, s nem volt ép ajtaja, ablaka az épületnek. A megtámadott porta átmenetileg használhatatlanná vált. Tegnap rendőrök próbálták a rombolás nyomait

rögzíteni. Persze az is nyilvánvalóvá vált, hogy a porban talált lábnyomokból aligha lehet megállapítani, ki vett részt a házbontásban, s így ki követett el bűncselekményt. Arra a nyomozók nem számíthatnak, hogy a helyiek segítik tisztánlátásukat.

Megvásárolja a németkéri önkormányzat azt a házat, amit a falu lakói a múlt hét csütörtökén megrongáltak, így tiltakozva az ellen, hogy a paksi polgármesteri hivatal a portát megvette egy Bedőtanyán hajlék nélkül maradt roma családnak. A megrongált ingatlan megvásárlásáról a napokban döntött Németkér képviselő-testülete. A ház két és fél millió forintos árát a község letétbe helyezte egy ügyvédnél. A németkéri képviselők arról is határoztak, hogy a házat átadják a falu cigány kisebbségi önkormányzatának. A kisebbségi önkormányzat közösségi házat alakít majd ki a portán.

Az 1308 településen és fővárosi kerületben tartott 1870 helyi kisebbségi önkormányzati választás közül 1810 volt eredményes. A törvényben elismert tizenhárom magyarországi nemzeti és etnikai kisebbség mindegyike alakíthat önkormányzatot, a testületek több mint felét cigányok hozzák létre. A romák mintegy félszáz képviselőt a települési önkormányzatokba is bejuttattak. A Belügyminisztérium adatai szerint csaknem nyolcvan olyan település akadt, ahol kisebbségi jelölt lett a polgármester. A németek 35, a horvátok 20, a szlovákok 12, a cigányok és a szlovénok négy-négy, a románok egy polgármestert adnak.

A magyar választójogi törvény szerint bárki elindulhat kisebbségi jelöltként, ha vállalja az adott kisebbség képviseletét. Így történhetett meg Jászládányban, hogy cigány képviselőjelöltként indult és nyert Dankó Istvánné Makai Gabriella, a helyi polgármester felesége, Nagy Gellértné, a nagy port kavart jászládányi magániskolát működtető alapítvány elnökhelyettese, Balogh János, a polgármesteri hivatal építésügyi előadója és Tolvaj Árpád helyi villanszerelő: egyikük sem roma származású. Az egyetlen, valóban roma kisebbségi képviselő Banyáné Suki Rita, akit a jászládányi cigányok közül most sokan árulónak tartanak.

Medgyessy Péter miniszterelnök vezetésével megalakul a romaügyi tanács – jelentette be Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal cigányügyi államtitkára. A kor-

mány döntése értelmében a cigányügyi tárcaközi bizottság új elnöke Kiss Elemér, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter, alelnöke pedig Teleki lesz. Az államtitkár korábban hat roma miniszteri biztos kinevezését javasolta. A kormány elméletileg támogatja az ötletet, de a közelmúltban hozott határozatában nem nevezte meg azokat a tárcákat, ahol létre kell hozni a biztosi posztot.

Mindössze harminc percig tartott a jászladányi művelődési házban a helyi cigány kisebbségi önkormányzat alakuló ülése. Az öttagú testület – amelynek négy nem roma és egy roma tagja van – vita és ellenszavazat nélkül döntött az elnök és a képviselők megválasztásáról, valamint két bizottság megalakításáról. A testület elnökévé Banyáné Suki Ritát, a kisebbségi önkormányzat egyedüli cigány származású tagját választották, helyettese pedig Nagy Gellértné, a jászladányi magániskolát létrehozó alapítvány elnökhelyettese lett. A jászladányi polgármester felesége, Dankó Istvánné dr. Makai Gabriella ügyvéd – aki a kisebbségi választásokon a legtöbb szavazatot kapta – nem vállalt vezető funkciót. Banyáné Suki Rita az alakuló ülés után elmondta: szeretnének együttműködni a település önkormányzatával, s főként az oktatás területére koncentrálnak. Hozzátette: a megalakulásával nagy vihart kavart magániskola működésével egyetértenek, de testületként az a dolguk, hogy az önkormányzati iskolai oktatás színvonalának emelését szorgalmazzák.

Minden eddiginél több roma politikus szerzett jogot arra, hogy elektorként részt vegyen az új Országos Cigány Önkormányzat megválasztásában. Számuk akár az ötezret is elérheti. A roma elektoroknak hosszas, hajnalig tartó választási procedúrára kell felkészülniük.

2003

Havonta negyven-ötven magyar roma család tér vissza Kanadából. Ők azok, akik az elmúlt fél évtizedben vándoroltak ki, és nem kaptak menedékjogot, letelepedési engedélyt az észak-amerikai országban. Egyes adatok szerint legalább ötezer magyar állampolgár folyamodott a kanadai hatóságokhoz menekült státusért. Közülük vagy háromszázan tudták meggyőzni az ügyükben vizsgálódó szerveket. A többieket gazdasá-

gi menekültnek nyilvánították, és hazairányították a kanadaiak. Annakidején a magyar hatóságok olyan ígéretet tettek, hogy minden segítséget megadnak a hazatelepülőeknek.

Az ENSZ Fejlesztési Ügynöksége (UNDP) és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) által készített elemzés szerint az Európai Unióba készülők Csehország, Szlovákia, Magyarország, Bulgária és Románia cigány lakossága a világ legszegényebb övezetének, Fekete-Afrikának a szintjén tengődik. Minden tizedik roma folyamatosan, minden második gyakran éheznek, nincs egészséges ivóvizük, a gyerekek súlyosan alultápláltak, oktatási esélyük csekély, ezért munkavállalási lehetőségeik akkor se nagyon volnának, ha nem érné őket hátrányos megkülönböztetés a származásuk miatt is. A viszonylag magas születési arányszám mellett elképesztően nagy a gyermekhalandóság, alacsony a várható élettartam, és bár maguk a romák „tűrhetőnek” mondják egészségi állapotukat, az valójában katasztrofális. Többszörös hátrányuk és sokszoros társadalmi csapdahelyzetük dacára azonban csaknem felük még így is alkalmanként vagy rendszeresen dolgozik, de többnyire a fekete- vagy a szürkeszektorban. Jövedelmük (a segélyekkel együtt is) azonban olyan csekély, hogy több mint felét napi túlélésre kénytelenek fordítani. Ha nagyon megszorulnak, akkor csak uzsorakamatra kapnak magánkölcönt. A legszegényebb cigányok – állítja a tanulmány – még a gazdagabb romáktól sem kapnak segítséget. Alakul viszont „osztályszolidaritásuk” a legszegényebb nem cigányokkal. A közkeletű előítéllettel ellentétben a romák óriási többsége csak valódi végszükségben, létfenntartásra lop és koldul, szégyellve és elítélve magát, hogy erre kényszerült. Valójában a romák zöme be akar illeszkedni (integrálódni) a társadalomba, miközben, mint minden kisebbség, elutasítja a feloldódást, az azonosság elvesztését (az asszimilációt).

Az újonnan felálló Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) 53 mandátumából 52-t a Demokratikus Roma Koalíció (DRK) jelöltjei szereztek meg a január 11-ei electori gyűlésen, miután – egy kivétellel – csupán e szervezet indulói kerültek fel a szavazólapra. A DRK-képviselőkön kívül csak a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetségének bejegyzés alatt álló elnöke, Farkas Elemér jutott be az önkormányzati testületbe. A gyűlésen – amelynek helyszínén mintegy 2700 elector regisztráltatta magát – 1347-en járultak az urnákhoz szombatn késő éjszaka. A Lungo Drom (LD) nem

vett részt a voksoláson: szimpatizánsai előzőleg elhagyták a termet és hazautaztak, mert az Országos Választási Bizottság (OVB) megalapozatlannak találta és elutasította a gyűléssel kapcsolatos panaszait. A legtöbb szavazatot az OCÖ eddigi elnökhelyettese, Pálfi Miklós kapta, a DRK elnökjelöltjei közül Kövesi Vilmos a harmadik, Horváth Aladár a 26. helyen végzett. Az eredményhirdetést követő vasárnap hajnali sajtótájékoztatón Horváth Aladár az eddigi egypártrendszerű, személyi kultuszra épülő, „basáskodó” cigány önkormányzati rendszer helyett demokratikus szisztémát ígért, az őszinte beszéd, az emberi hang fontosságát emelve ki a most megkezdődött „roma rendszerváltásban”. Kövesi Vilmos arról beszélt: az új országos önkormányzat a mindenkorai kormányzattal szoros kapcsolatot tartva tevékenykedik majd a magyarországi cigányság érdekében.

A Legfelsőbb Bíróság (LB) határozatával megsemmisítette az Országos Választási Bizottságnak (OVB) az Országos Cigány Önkormányzat választásának eredményét jóváhagyó határozatát és elrendelte a választás megismételtetését. Az LB a Lungo Drom választási koalíció által benyújtott kifogást elbírálva megállapította: a választásra jogosult 4592 elektorból az OCÖ tagjait megválasztó elektori gyűlésen a szavazáskor 1347-en vettek részt, ezért az elektorok gyűlése határozatképtelen volt.

A szegregáció felszámolását, a romák társadalomba integrálását tekinti alapelveként a Demokratikus Roma Koalíció (DRK). A márciusi országos cigány önkormányzati választásra készülő szövetség győzelme esetén három éven belül szanálná a cigánytelepek harmadát. „A tudomány már kidolgozta, hogy mit kellene tenni a romák felzárkóztatásáért, már csak el kellene kezdeni a megvalósítást” – jelentette ki a DRK három vezetőjének egyike, Horváth Aladár. A tömörülés elnökjelölt nélkül vág neki a március 1-jei országos cigány önkormányzati választásnak. Kolompár Orbán a lakhatással kapcsolatos elképzelések kapcsán elmondta, a Farkas Flórián vezette OCÖ lakásépítési programjára szánt 300 millió forintból eddig csak 48 milliót költött el a terület cége. Kolompár bízik benne, ezt az összeget európai uniós forrásokból meg lehet triplázni. Kolompár kitért az ország 460, közel 100 ezer embernek otthont adó gettójának felszámolására is: „A telepeken el kell dózerolni a házakat, helyükbe emberi életre alkalmas lakásokat kell építeni” – fogalmazott. A hat éve elfogadott középtávú

kormányprogram putrisort szanáló pontjának végrehajtásáról az óta még egy rendelettervezetet sem fogadott el a kormány. Horváth Aladár kormányfő-tanácsadó tájékoztatása szerint szakmai terveikről egyeztetni kívánnak a kormánnyal, hogy három éven belül legalább a putrisorok harmadát felszámolják. A szövetség roma szociális segítők hálózatát szeretné kiépíteni, az asszisztensek tartanák a helyi iskolával, önkormányzattal és szociális intézményekkel a kapcsolatot. Horváth Aladár úgy véli, konszolidációs programra van szükség az adósságcsapdába került családok támogatására. A roma vezető közölte: győzelmük esetén az új OCÖ minden eszközzel fellép majd a roma gyerekek iskolai elkülönítése ellen.

A roma lakosság rászorultsági mutatója a teljes lakossághoz képest háromszoros, miközben önkormányzati támogatottsága négyszeres, így például valamivel nagyobb arányban foglalkoztatják a cigány embereket a társadalmilag egyébként nem túlságosan megbecsült státusú közhasznú munkásként. Mindez abból a kutatásból derül ki, amelyet a Társadalomkutatási Intézet Rt. (TÁRKI) végzett a Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége megbízásából. A felmérés szerint a cigány lakosok inkább azokon a településeken élnek a teljes lakossághoz képest nagyobb szegénységben, ahol arányszámuk kisebb. A kutatás a szociális egyenlőtlenségeket vizsgálva úgy találta, hogy azokon a településeken, ahol a romák aránya 2 százalék alatt marad, a cigány gyerekeknek fele akkora esélyük van más, a községen vagy városon kívüli iskolába kerülni, mint a teljes lakosság esetében. Ennél nagyobb arány esetében ugyan nő a távolibb iskolába való járás esélye, de soha nem éri el az átlagos mobilitást, azaz a cigány gyerekek mindig kisebb arányban tudnak más, szüleik által választott iskolákba eljutni, mint kortársaik. A felmérés szerint az egyenlőtlenségi adatokat nem befolyásolja az adott település nagysága sem.

A Demokratikus Roma Koalíció fölényes győzelmet aratott a megismételt cigány elektori gyűlésen. A Lungo Drom listájáról csak két jelölt – Farkas Flórián és ifj. Bogdán János – került be az 53 fős új Országos Cigány Önkormányzatba. A kihirdetett eredmény szerint Horváth Aladár kapta a legtöbb szavazatot. Farkas Flórián eddigi elnök gratulált a győzteseknek. Magas részvételi arány és nyugodt légkör jellemezte a megismételt országos cigány önkormányzati választást.

Horváth Aladárt választotta a testület elnökévé alakuló ülésén az Országos Cigány Önkormányzat. A voksoláson – a jelölt tartózkodása mellett – 31-en támogatták Horváth Aladárt, a Demokratikus Roma Koalíció egyik vezető személyiségét; ügyvezető elnökké, hasonló arány mellett, Kolompár Orbánt, a Magyarországi Cigány Szervezetek Fórumának elnökét választották. A szavazást megelőzően az ülésről kivonultak a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége (CSZOSZ) színeiben az 53 fős testületbe került tagok, mivel – Kövesi Vilmos alelnök közlése szerint – az ülés összehívását jogsértőnek tartották.

A világ egyetlen, 24 órán át sugárzó roma rádiója, a Rádió C komoly anyagi gondokkal küzd. Teleki László elmondta, hogy Kerényi György, a rádió főszerkesztője a közelmúltban 30 millió forintos támogatást kért a cigányügyi államtitkárságtól. Teleki az intervenció keretéből hatmilliót bocsátott a Rádió C rendelkezésére, a fennmaradó összeget más kormányzati forrásokból kívánja előteremteni. Horváth Aladár bejelentette, hogy az Országos Cigány Önkormányzat gyűjtést kezd a Rádió C megsegítésére. A szóban forgó 30 millió forint csak időlegesen jelent megoldást. Kerényi György az MTI-nek eljuttatott közleményében felhívta a figyelmet: a Rádió C-nek 70 millió forintra lenne szüksége ahhoz, hogy az év hátralévő hónapjaiban működtesse az adót, és rendezze felgyülemlett adósságait.

A roma fiatalok tizede egyáltalán nem végzi el az általános iskolát – derül ki abból a felmérésből, amelyet Babusik Ferenc pszichológus vezetésével a Delphoi Consulting kutató- és tanácsadó cég készített. A vizsgálat szerint a nem roma gyerekek 97 százaléka 15 éves korára befejezi alapfokú tanulmányait, a cigányok esetében ez az arány csak 70-75 százalék. A cigány és a nem cigány fiatalok között a továbbtanulást tekintve is nagy az eltérés. Az általános iskolát elvégzett romák több mint háromnegyede a csekély hasznosítható tudást nyújtó szakmunkásképzőkbe jut be, mindössze 15 százaléka kerül szakközépiskolába, gimnáziumban kevesebb mint hét százaléka folytatja tanulmányait. A nem roma diákoknak mintegy 47 százaléka kerül szakmunkásképzőbe, csaknem ötödük – 18,5 százalék – gimnáziumba nyer felvételt. A vizsgálat eredményét összegző tanulmány szerint az érettségi nélküli szakmai végzettség a gyakorlatban a munkanélkülivé válás előszobája.

Szintén az általános iskolákban tanuló roma diákok helyzetét vizsgálta Havas Gábor, Kemény István és Liskó Ilona. Megállapításaik szerint, 1985 és 1996 között a gimnáziumi férőhelyek száma 40, a szakközépiskolai férőhelyeké 70 százalékkal nőtt, az általános iskolát végzettek száma viszont csökkent. A normatív finanszírozás miatt a pedagógusoknak egzisztenciális érdeke, hogy minél több tanulót vegyenek fel, és meg is tartásák őket. „A több helyre kevesebben jelentkeztek, s így jutott hely a roma gyerekeknek is. Kellett a gyerek a középiskoláknak, s ilyen körülmények között még őket is elfogadták. Ugyanúgy, mint 30-40 évvel ezelőtt a roma munkásokat a bányákban és a kohókban. A tanulók létszámának biztosítása érdekében már a gyerekek felvételénél engedtek a korábban felállított követelményekből. Készen állva, engedtek abból is, hogy fehér legyen a gyerek, de engedtek abból is, hogy tudjon valamit.”

A regisztrált munkanélküliek száma országos átlagban hatszázalékos, míg a roma kisebbség körében ez az arány eléri a hatvan százalékot. Idén a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium a romák elhelyezkedését segítő programokra 10 milliárd forintot irányzott elő – közölte Csizsár Gábor, a tárca politikai államtitkára.

Etikátlan politikai magatartása és az átláthatatlan gazdasági tevékenysége miatt lemondásra szólítja fel a Cigány Szervezetek Országos Szövetsége (CSZOSZ) Horváth Aladárt, az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnökét. Kövesi Vilmos, a CSZOSZ alelnöke az MTI-nek pénteken elmondta: több képviselőtársával szeretné elérni, hogy az OCÖ május 29-re kitűzött közgyűlését mint rendkívüli tisztújító közgyűlést hívja össze a jelenlegi vezetés. Hozzátette: Horváth Aladár eddigi tevékenysége alatt és a választások során nem tett eleget demokratikus, rendszerváltó ígéreteinek, ellenben konfliktust gerjesztett a Miniszterelnöki Hivatal Romaügyi Államtitkárságával, valamint több minisztériummal. „A magyarországi cigányságnak és a társadalomnak felelősen gondolkodó, a társadalmi békére elhivatott cigány vezetésre van szüksége, nem pedig hiteltelen programok mögé bújt, nem roma szakértőkre” – fogalmazott Kövesi Vilmos. Közölte, a CSZOSZ felszólítja Horváth Aladárt, hogy etikátlan politikai magatartása, valamint átláthatatlan gazdasági tevékenységei miatt azonnali hatállyal mondjon le.

A Rádió C pénteken arra kérte a médiahatóságot, hogy a műsorszolgáltatási szerződésében foglaltakkal szemben további két hétig sugározhasson csak zenét; vagyis még mindig bizonytalan az anyagi gondokkal küszködő adó újraindulása. Kerényi György főszerkesztő közlése szerint eddig hétmillió forintnyi adomány érkezett hozzájuk, ebből még a munkatársak márciusi járandóságát sem tudták kifizetni.

Egy nemrégiben publikált felmérés szerint öt közép- és kelet-európai ország megkérdezett románainak tizenöt százaléka vallotta úgy: szinte állandóan éheznek. Egy olyan nagy létszámú roma generáció van felnövőben, amelynek tagjai gyakran éheznek, rossz az egészségi állapotuk, nem megfelelő iskolákba járnak, emiatt meglehetősen esélytelenek lehetnek majd a munkaerőpiacon is.

Leváltották Horváth Aladárt, az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnökét a testület rendkívüli tisztújító közgyűlésén. A képviselők többsége megjelent, és egyhangúlag az ellenjelölt nélkül induló Kolompár Orbánt, az országos önkormányzat eddigi ügyvezető elnökét választotta új vezetővé. Kolompár együttműködésre kérte Horváth Aladárt, és azt ígérte: az OCÖ-ben nem lesz sárdobálás. Horváth Aladár – akitől egyebek mellett azért vonták meg a bizalmat, mert megosztó személyiségnek tartják – szabálysértőnek minősítette a tisztújító közgyűlés összehívását, és jogi lépéseket helyezett kilátásba.

Teleki László roma ügyekért felelős politikai államtitkár szerdán érettségizett; az erről szóló hírügynökségi értesülést maga az érintett erősítette meg. „A nagykanizsai Széchenyi István Szakközépiskola és Szakmunkásképzőben négyes átlaggal tettem le az érettségi vizsgát” – közölte Teleki László. Elmondta azt is, hogy az Országgyűlés honlapján szereplő információkkal ellentétben nem főiskolai diplomával rendelkezik, hanem a zsámbéki katolikus főiskola egyéves kihelyezett romológiaiai képzésén vett részt Nagykanizsán a kilencvenes évek közepén. „Ehhez elegendő volt a több mint két évtizeddel ezelőtt megszerzett szakmunkás-bizonyítvány” – nyilatkozta az államtitkár.

A felnőtt romák közel húsz, míg a gyerekek hatvan százaléka éheznek – derült ki egy most nyilvánosságra hozott ENSZ-tanulmányból. A roma háztartások 34 százalé-

ka nem jut vezetékes vízhez, kétharmadukban pedig nincs szennyvízvezeték. A felmérés szerint közel felük napi 900 forintnál kevesebb pénzből él. A romák hiányolják a munka- és tanulási lehetőségeket, és úgy vélik, hogy politikai érdekeik sem országos, sem helyi szinten nem jelenik meg. Nagy részük azt gondolja, hogy csak magában bízhat, segítséget pedig legfeljebb szomszédaitól várhat.

Az iskolakezdés előtt egy héttel még nem lehet pontosan tudni, hogy hány gyerek jár majd a jászladányi alapítványi iskolába, s mennyien maradnak az önkormányzati-ban. Berkes Anna, a jászladányi önkormányzati iskola igazgatónöje azt mondta: csak szeptember elsején, a tanévkezdés napján derül majd ki, hogy hány diák iratkozik át az alapítványi iskolába. Tóth Ibolya, az alapítványi iskola vezetője korábban jelezte: kétszáznegy gyerek kérte felvételét a magániskolába. Mint ismeretes, az intézmény tavaly megkezdte ugyan a tanévet, de szeptember 2-án be is fejezte azt, miután nem kapták meg a működéshez szükséges OM-azonosítót. Az idén viszont az oktatási tárca kiadta az azonosító számot, így a magániskola újból meghirdette a tanévkezdést. A beiratkozással kapcsolatos fórum botrányba fulladt, mert az iskola vezetője több roma szülőtől nem vette át a beiratkozási szándéknyilatkozatot. Tóth Ibolya azt mondta: hét gyerek felvételét kérték utólag, de őket csak akkor tudnák felvenni, ha a korábban tervezett tíz osztály helyett tizenegyet indítanának. Erre azonban – mondta az igazgatónő – a magániskolát működtető alapítványnak nincs pénze.

Horváth Aladár vezetésével új roma szervezet alakult Roma Polgárjogi Mozgalom (RPM) néven. A szervezetet mintegy ötven fő roma és nem roma személy hozta létre a romák állampolgári jogainak érvényesülése érdekében. A szervezet alakuló ülése közben tartott délutáni sajtótájékoztatón Horváth Aladár elmondta: magalakulásukhoz semmi köze nincs az OCÖ-ben kialakult helyzetnek. Az OCÖ vitatott körülmények között leváltott elnöke azonban aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a kormány jövő évi költségvetésében nem lesz elég pénz a romák integrációjára.

A holokauszt során meghurcolt magyarországi romák kárpótlásával foglalkozó parlamenti vizsgálóbizottság felállításáról hozott elvi döntést egyhangú szavazással keddi ülésén az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága. Az indítványt

Farkas Flórián (Fidesz) terjesztette elő a testület tanácskozásán, amelynek napirendjén – a Roma Polgári Tömörülés (RPT) kezdeményezésére – a kárptótlás helyzetével kapcsolatos tájékoztató szerepelt. A döntés értelmében a javaslattevő két héten belül benyújtja részletes indítványát. Az ülésen Makai István, az RPT elnöke arról beszélt: a programot finanszírozó német, osztrák és svájci kormány jószándéka ellenére a kárptótlás szövevényes és nem átlátható; mint mondta, „egy nagy fekete lyuk” a téma, amely a magyarországi romák számára „a rendszerváltoztatás utáni időszak egyik legfontosabb ügye”.

A cigány háztartásokban élők több mint fele a lakosság alsó jövedelmi tizedéhez tartozik, a szó legszorosabb értelmében szegény, és még táplálkozni sem tud kielégítően – hangzott el az MTA Kisebbségkutató Intézet szervezésében tartott tanácskozáson. Ehhez hasonló országos vizsgálat eddig csak 1971-ben és 1993-ban készült. Az 1990-es népszámláláskor 143 ezren, 2001-ben már 190 ezren sorolták magukat a cigány kisebbséghez. Kemény István szociológus azonban felhívta a figyelmet: a számbeli növekedésből tévedés lenne arra következtetni, hogy a romák a korábbinál nagyobb arányban vallják meg származásukat, hisz időközben a romák száma is jelentősen nőtt, az arányokat vizsgálva azt látjuk, hogy a tényleges cigány népességnek 1990-ben és 2001-ben is csak mintegy a harmada vallotta magát cigánynak. A felmérés adataiból kitűnik, hogy a munkaképes korú cigány népességben alig haladja meg a 20 százalékot a foglalkoztatottak aránya. Janky Béla szociológus elmondta, hogy ennél is kevesebb romának – a férfiak 16, a nők 10 százalékának – van rendszeres munkát, heti negyvenórás elfoglaltságot biztosító, bejelentett állása. Azok a cigányok, akiknek lehetőségük van dolgozni, 70 százalékban segéd- vagy betanított munkásként jutnak jövedelemhez. A szakmunkásként, képzett „kékgallérosként” foglalkoztatott romák aránya 22 százalék. A dolgozó romák körében csupán nyolc százalékot tesznek ki azok, akik nem fizikai munkával, „fehérgalléros” munkakörben keresik a kenyerüket: a vizsgálat idesorolja az egyenruhás testületek tagjait is. A főállásban dolgozók átlagosan nettó 61 ezer forintot keresnek. A budapesti iparvidéken és a Dél-Dunántúlon ez az összeg 65 ezer, a keleti megyékben mindössze 48 ezer forint. A roma férfiak átlagosan kilencezer forinttal több pénzt kapnak, mint a nők.

Négy-öt ember van Magyarországon, aki eldönti, ki a rasszista – jelentette ki Fábry Sándor a Roma Polgárjogi Alapítvány vitafórumán. Fábry Sándor, aki saját

megítélése szerint is a szórakoztató műfaj páratlan alakja, ismét hozzátett egy darabkát a médiatörténelemhez. Nagy nézettségű esti műsorának legutóbbi adásába kizárólag cigány vendégeket hívott meg. A TV2 Bazi nagy roma lagzija után ez volt az RTL Klub bazi nagy roma showdere. A műsorban szereplő romák elmondásából kiderült például, hogy a cigányok rongyrázók („ha egy lakodalomban ezernél kevesebb ember van, akkor az szánalmas”), hímsoviniszták („egy aszszony csak a férfi háta mögött mehet, mellette nem”), fiúgyermeküket megkoronázzák („természetesen színarany, direkt neki csináltattuk”). Nem utolsósorban azt is megtudhattuk, hogy a vajda élet és halál ura, „az olyan nálunk, cigányoknál, mint az indiánoknál a törzsfőnök”.

Hazaérkezett a vatikáni zárandoklaton járt roma küldöttség. A látogatás során megnyilatkozó kormányzati politikusok azt hangsúlyozták, hogy ez az út a magyarországi cigányság, a kormány és a katolikus egyház együttműködésében mérföldkőnek számít. Kolompár Orbán, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke a vártnál is eredményesebbnek minősítette a zárandokutat. A magyarországi cigányok és a kormányzat szintén Rómába utazó képviselői – Lévai Katalin esélyegyenlőségi miniszter, Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős politikai államtitkára és Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, akik kedden csatlakoztak a küldöttséghez – az út során kinyilvánították, bíznak abban, hogy közös zárandokútjuk hozzájárul a romák teljesebb társadalmi integrációjához. II. János Pál pápa szokásos szerdai kihallgatásán fogadta a 180 tagú magyar delegációt. A katolikus egyházfőnél ilyen nagy létszámú európai roma küldöttség még soha nem járt. Az audiencián a pápa apostoli áldását adta a magyarországi cigányságra és a zárandokok kérésére megáldotta azt a keresztet, amelyet jövő pünkösdkor állítanak fel a Komárom-Esztergom megyei Csatkán, a legnagyobb roma búcsújáró helyen. „Ez egy olyan integrációra való törekvés, amelyet személy szerint mindig is képviseltem” – mondta újságíróknak Lévai Katalin. A miniszter kiemelte, hogy II. János Pál pápa a megbékélést hirdeti. „Ő volt az első pápa, aki összehozta a nagy vallások képviselőit, aki bocsánatot kért a keresztények bűneiért” – mondta a miniszter. Szavai szerint ezek olyan gyönyörű gesztusok, amelyek követendő példák valamennyiünk számára. Lévai Katalin a pápa küldetésének szépségét abban látja, hogy integrálja a különböző vallásokat és a megbékélést hirdeti. Az egész életműve erről szól – tette hozzá. Arra a kérdésre, hogy mi-

ért tartotta fontosnak a személyes részvételt a zárándoklaton, azt mondta: arra szeretne volna felhívni a világ figyelmét, hogy Magyarországon a roma kérdés nagyon súlyos és gyors megoldásra vár. „A magyarországi romák fontosak az országnak, legyenek fontosak a világnak” – fűzte hozzá.

A romák élettartama tíz-tizenöt évvel kevesebb, mint a nem romáké, s az egészségügyi minisztérium arra kíváncsi, ennek hátterében az egészségügyi ellátással összefüggő okok állnak-e – nyilatkozta Göncz Kinga a romák egészségügyi ellátását firtató kérdőív kapcsán. Ismeretes az egészségügyi tárca által támogatott, az Országos Alapellátási Intézet és a Delphoi Consulting Társadalomtudományi Kutatóműhely által végzett felmérés, amelyben a kérdőív kitöltőinek egy sor, a cigányokra súlyosan elmarasztaló állítást kell véleményezniük. Például „a cigányokkal kicsit mindig óvatosnak kell lenni; problémát jelentene cigánnyal összeházasodni; terjeszthessék szabadon nézeteiket azok, akik korlátoznák a cigányok szerepét a közéletben; terjeszthessék szabadon nézeteiket azok, akik erőszakos fellépésre szólítanak fel cigányok ellen; ösztönözni kellene a cigányok kivándorlását az országból”. A különböző tulajdonságokra vonatkozó állítások között találni olyant is, mint például „lusták, nem képesek úgy dolgozni, ahogy elvárható lenne”. A kérdőíven szerepel az is, hogy „saját maguk tehetnek arról, ha mások ellenérzéssel viselkednek irántuk”, vagy „piszkosak, nem mosakszanak eleget”. A Magyar Védőnők Egyesületének elnöke a kérdéseket felhaborítónak minősítette. Megjegyezte: jó lett volna, ha megkérdézik őket is.

A romák és nem romák közötti konfliktusok okairól, s azok enyhítésének lehetőségéről készítettek elemzést a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézetének szolnoki társadalomkutatói három észak-alföldi településen, Jászládányban, Mikepércsen és Nagyhalászon. A szociológiai felmérés szerint Jászládányban a többség elfogadta azt az állítást, amely szerint „minden cigány gyermeknek joga van arra, hogy a nem cigányokkal közös iskolai osztályokban tanuljon”. Ennek az állításnak ellentmond azonban, hogy a felszín alatt mélyen gyökereznek az előítéletek mozdítói: a települési konfliktust a legtöbben etnikai színezetűnek látták. Ezt a helyzetet a jászládányiak szerint a települési önkormányzat és az állam közös erővel csökkentheti. A ladányiak komoly szerepet szánnának a béketeremtésben a megyei

önkormányzatnak is. Jászladányban a roma kisebbségi csoportokkal szemben erősek az előítéletek – ennek mértéke azonban a kutatók szerint nem különbözik az országosan tapasztaltakétól. A helyi válaszadók körében a romákat az úgynevezett „rokonszenviskálán” minden nemzetiségi csoport megelőzi. A cigányoknál egyedül az életmódjuk miatt „stigmatizált” csoportok – alkoholisták, kábítószeresek és a bőrféjűek – értek el rosszabb eredményt. Ennek megfelelően például a nem romák többsége nem szeretne egy munkahelyen dolgozni vagy egy utcában lakni cigányokkal.

Jövőre megkezdik a cigánytelepek felszámolását, és a tervek szerint 2006 végére már új lakásokkal váltják ki a felmért 446 telep felét – közölte a romaügyi államtitkár szerdán, Salgótarjánban. Egy szociológiai kutatás alapján 446 településen tartanak nyilván közmű nélküli, a közigazgatási területeken kívül eső, tanyaszerű cigánytelepet – mondta sajtótájékoztatóján Teleki László. Hozzátette: közel egymilliárd forintot költenek a januárban indítandó nyolc modellprogramra, a telepek felszámolására, rehabilitációjára. A következő év második felétől további hazai és nemzetközi források bevonásával számolnak. Az érintetteket bevonják a lakásépítésekbe, és előtte hat-nyolc hónapos képzést kapnak. Az államtitkár elmondta: a cigánytelepek felszámolását és rehabilitációját követően a romák integrálását segítő mentorhálózatot működtetnek majd, amely napi kapcsolatot tart a munkahelyekkel, az oktatási és szociális intézményekkel.

2004

Berki Judit a – Miniszterelnöki Hivataltól január 1-jével Romaügyi Igazgatóság néven az Esélyegyenlőségi Kormányhivatalhoz került – Romaügyi Hivatal volt vezetője nem fogadta el a számára felajánlott Romaügyi Igazgatóság vezetői posztját. „... ebben az új felállásban, ebben az új struktúrában nem gondolom, hogy nekem hosszabb távon szerepem és lehetőségem lehet a romaügyek képviselésében” – indokolta döntését Berki Judit.

Információk szerint Göncz Kinga, az ESZCSM szociális államtitkára, Mohácsi Viktória, az oktatási tárca miniszteri biztosa, valamint Morvai Krisztina, a családon belüli

erőszak elleni harcban ismerté lett büntetőjogász neve is felmerült a tárca nélküli esélyegyenlőségi miniszter posztjára, ami akkor üresedik meg, ha jelenlegi gazdája, Lévai Katalin az MSZP listáján európai parlamenti mandátumot szerez a júniusi választáson.

Legalább 100 ezer kelet-európai roma utazik majd az EU-bővítés után Nagy-Britanniába, az egyetlen olyan nagy európai uniós országba, amely a kelet-európai csatlakozók előtt a bővítés pillanatától teljesen megnyitja munkaerőpiacát és jóléti rendszerét – írta a *The Sunday Times*. A vezető vasárnapi brit lap szerint Csehországban, Magyarországon, Szlovákiában és a többi csatlakozó országban 1,7 millió cigány él, s a bővítés után érkezők „ugyanúgy hozzájutnak a brit egészségügyi ellátáshoz, oktatási rendszerhez és nyugdíjkezelvényekhez, mint a britek”. (Valójában az uniós állampolgárok közül is csak azok, akik legálisan élnek Nagy-Britanniában, és törvényes jövedelmet mutatnak fel.) A *The Sunday Times* azt írta, hogy a helyi roma közösségi vezetők szerint csak Csehországból több mint 100 ezer romát fog Nagy-Britanniába vonzani a brit jóléti rendszer kihasználásának esélye. A brit kormány azzal az érveléssel húzza fel az új tagállamok polgárai előtt a bevándorlási sorompókat, hogy ez kulcsfontosságú munkaerőt vonz az országba, ám kormányilletékesek is „kezdenek ráébredni a jóléti turizmus robbanásának lehetőségére” – áll a cikkben.

Az idén lépett életbe az esélyegyenlőségi törvény, de csak jövőre alakul meg az a közigazgatási hatóság, amely az új jogszabály alapján keletkezett ügyekben eljár. Akkor majd akár hatmillió forintos büntetést is kiszabhatnak, ha a panaszosnak adnak igazat. A pénzt nem az kapja, akit neme, származása, bőre színe, vallása, kora, szexuális irányultsága, vagy vallási, politikai világnézeti meggyőződése alapján hátrány ér. Őt visszahelelyezik a mindenkire megillető jogaiba, míg a diszkriminációban vétkes által fizetett bírságot az esélyegyenlőségi program végrehajtására fordítják. Diszkrimináció esetén nemcsak magánszemélyek, hanem civil szervezetek is eljárást kezdeményezhetnek.

A cigánytelepek, putrik felszámolása a kormányzat ideai fő törekvése; 460 olyan telepet tartanak számon országszerte, ahol semmiféle közmű, infrastruktúra nincs – jelentette ki Teleki László. A Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős politikai államtitkára szerint e telepeken körülbelül 150-200 ezer roma ember él. Elmondta:

2004-ben 1 milliárd forint jut a költségvetésből a cigánytelepek felszámolására, illetve új lakások építésére, de uniós pénzforrásokat is igénybe kívánnak venni, továbbá a nemzeti fejlesztési terv öt operatív programja közül hátról ugyancsak várnak támogatást e feladatok végrehajtásához. Teleki László szerint 2006-ig a cigánytelepek 40-50 százalékánál el kell kezdeni a felszámolási munkálatokat, azonban legalább 10-12 év kell még ahhoz, hogy az utolsó telep felszámolása is elkezdődhessen.

Új, középtávú roma intézkedési csomag elfogadásáról tárgyalt a kormány. Teleki László cigányügyi államtitkár elmondása szerint a program különösképpen fontosnak tartja a romák oktatását és képzését, valamint azt, hogy javuljon a cigány lakosság életminősége és esélyegyenlősége. Az államtitkár nem ért egyet a vélekedéssel, hogy egyedül csak a cigány diákok ösztöndíjainak jelentősen növekvő mértéke említhető érdemi változásként. Példaként említette, hogy a cigány közalapítvány vagy a roma kulturális alap is kormányzati akaratból jött létre. A tárcáknak nyilvánosságra kell hozniuk, hogy az adott határidőn belül mennyi pénzt fordítanak cigányügyi programokra. A minisztériumok a végrehajtásról a cigányügyi tárcaközi bizottságnak kötelesek beszámolni, az ellenőrzést egy új, a közeljövőben létrehozandó testület végzi majd. A testületben a kormánytól független, civil szakértők kapnak helyet. A cigánytelepek felszámolásához szükséges pénz nagy részét az Európai Uniótól felvett hitelből kívánja fedezni az esélyegyenlőségi hivatal, a hitelfelvételhez a kormányzat vállal garanciát.

Kállai Katalin személyében romaügyi miniszteri biztost nevezett ki Hiller István kulturális miniszter. Feladata, hogy kapcsolatot tartson a roma érdekképviseleti szervezetekkel, önkormányzatokkal és kormányzati szervezetekkel, képviselje a tárcát a romaügyi kormányzati döntések előkészítésében, összehangolja a nemzeti kulturális örökség minisztere feladatkörébe tartozó romaügyi feladatok ellátását.

Hazánkban rendkívül magas a fogyatékosnak nyilvánított tanulók aránya. Mohácsi Viktória, az oktatási tárca romaügyekért felelős miniszteri biztosa sajtótájékoztatóján elmondta: az Európai Unióban a gyermekek két és fél százalékát minősítik fogyatékosnak, Magyarországon 5,3 százalékukat (ez mintegy 49 ezer diákot jelent).

Közölte: évente 2500-2800 gyermek álfogyatékosként kerül be a rendszerbe, azaz valójában nem fogyatékos. Igen nagy arányban mondják ki a roma tanulókról a fogyatékossgot (1993-as adat szerint, amikor utoljára lehetett még származás szerint regisztrálni az embereket, 42 százalékuk volt cigány származású). A kisebbségi jogok országgyűlési biztosának jelentése szerint voltak olyan iskolák, ahol indokként mindössze annyit tüntettek fel a vizsgálati lapon, hogy „cigány származás”. „A hazánkban található 3500 általános iskola közül 600-ra tehető azon intézmények száma, ahol a roma gyerekek külön osztályban tanulnak” – közölte a hátrányos helyzetű és roma gyerekek integrációjáért felelős Mohácsi Viktória. A cigány gyerekek 70 százaléka jár elkülönített osztályokba, ami nem csak azért aggályos, mert bőrszín alapján szegregáltak, hanem azért is, mert ezekben az osztályokban jóval alacsonyabb az oktatás színvonala, különösen az idegen nyelv és az informatikai képzés területén.

A 2003/2004-es tanévtől életre hívott, gyerekenként és évente 60 ezer forintos integrációs normatívát azok az iskolák vehetik igénybe, amelyek vállalják, hogy felmenny rendszerben 2008-ig fől számolják a szegregált oktatást.

Ismeretlen tettes ellen tett feljelentést az Állami Számvevőszék az Országos Cigány Önkormányzattól eltűnt pénz miatt, amely a gyanú szerint gazdálkodási szabálytalanságok következménye. Az eddigi adatok szerint a 60 milliós hiány 1999 és 2003 között gyűlt össze, ezalatt több esetben állapítható meg számvetési fegyelem megsértése és jogtalan költségelszámolás.

Az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal Romaweb szerkesztősége áprilisban debreceni képzésükre keresett szálláshelyet. A programot szervező egy kisebb panzió tulajdonosától telefonon kért árajánlatot. Miután a tulajdonos meghallotta a Romaweb nevet, megkérdezte, hogy kisebbséghez tartozók is lesznek-e a társaságban. A szervező igennel válaszolt, mire a tulajdonos közölte, hogy „ebben az esetben sajnos nem tudunk szállást biztosítani”. Ezután a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (NEKI) két roma és két nem roma pár segítségével tesztelte a panziót. Április 9-én két roma fiatal kért szállást éjszakára, ám a panzióban azt a felvilágosítást kapták: nincs már hely. A romák arról is érdeklődtek, tarthatnának-e a későbbiekben cigány önkormányzati képzést a panzióban. A tulajdonos azt válaszolta, hogy szeptemberig telt házuk van, ezért nem segít

het. Öt-tíz perccel később két nem roma tesztelő érdeklődött szállás után; ők több szoba közül választhattak. Végül egy-egy szobát foglaltak le. Másnap arról érdeklődtek a tulajdonosnál, hogy van-e szabad helyük egy konferencia számára. A tulajdonos bizonytalan volt a vendégek által megadott május közepi időpontot illetően, ezért azt javasolta, beszéljenek később telefonon. Másfél héttel később a nem romák árajánlatot kértek és kaptak, majd egyikük telefonon egyeztetett az időpontról. A tulajdonos elmondta: van szabad kapacitásuk, majd az iránt érdeklődött, hogy milyen nemzetiségű résztvevőkre számíthat. Magyarokra, válaszolt a tesztelő, amire a panzió tulajdonosa rákérdezett, hogy „de cigányok ugye nem lesznek?”. Hozzátette, hogy ezt csak a biztonság kedvéért kérdezi, mert nemrégiben cigányok akartak konferenciát szervezni náluk.

Az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) feloszlatását követeli, a kormányt pedig jóléti és felzárkóztatási intézkedések meghozatalára szólítja fel több roma párt és civil szervezet Medgyessy Péter kormányfőhöz eljuttatott nyílt levelében. Az OCÖ vezetői az elmúlt másfél évben bizonyították szakmai és politikai alkalmatlanságukat – mondta Makai István, a Roma Polgári Tömörülés elnöke. Hozzátette: a kormányt arra szólítják fel, hogy sürgősen hozzák meg azokat a jóléti és felzárkóztató intézkedéseket, amelyekkel megindulhat a romák valós társadalmi integrációja.

Heves megyében is létre kell hozni a Roma Szellemi Forrásközpontot annak érdekében, hogy pályázatokkal a felzárkózást segítő anyagi erőforrásokhoz jussanak – hangzott el egy megbeszélésen. Teleki László, a Miniszterelnöki Hivatal roma ügyekért felelős államtitkára Verpeléten, Heves megyei cigány kisebbségi vezetők részére tartott fórumot, ahol a résztvevők azt firtatták, mikor juthatnak pénzhez a cigánytelepek felszámolására, mikor kaphatnak egyes cigány kisebbségi önkormányzatok számítógépet, mit lehetne tenni az ellen, hogy a romákat ne feketén foglalkoztassák a mezőgazdaságban, hogyan kaphatnak segítséget a gyerekek iskoláztatásához. Teleki László a megjelenteket arról tájékoztatta, hogy a romatelepek felszámolása érdekében hitelkérelmet nyújtottak be az Európai Fejlesztési Bankhoz a pénzügyi tárcával és az Esélyegyenlőségi Kormányhivatallal közösen. A 10,5 milliárd forintos keret elnyeréséhez kormánygarancia és egy kormányhatározat elkészítése szükséges. A kormányhatározatnak tartalmaznia kell, hogy 2006 végéig az állam milyen ütemben és mely telepü-

lésen kívánja felszámolni a cigánytelepeket. A pályázat első fordulóján Magyarország túljutott. Teleki László szerint a Nemzeti Fejlesztési Terv öt operatív programja szinte korlátlan pénzügyi lehetőséget jelent a roma lakosság számára.

A felnőtt roma lakosság csaknem 30 százaléka nem végezte el az általános iskolát, és alig több mint tizede érettségizett – derül ki abból a felmérésből, amelyet Babusik Ferenc pszichológus vezetésével a Delphoi Consulting tanácsadó cég készített. A főiskolára vagy egyetemre bekerülés esélyei alig változtak az évtizedek során. Biztató jel viszont, hogy a fiatalabb roma korosztályok egyre növekvő mértékben tanulnak tovább érettségit adó intézményekben, így az eddiginél több a lehetőségük a diploma megszerzésére. Az iskolai előmenetel sikeressége elsősorban a család anyagi helyzetétől, a család anyagi helyzete pedig jelentős részben a lakókörnyezettől függ. Korábbi kutatások is tanúsítják, hogy a telepeken, gettószerű körülmények között lakó romák képzettsége lényegesen alacsonyabb azokénál, akik nem cigányokkal együtt, vegyes lakókörnyezetben élnek. A munkához jutás esélyét viszont leginkább az iskolai végzettség határozza meg. Ördögi kör, amit a vizsgálat készítői így neveznek: a szegénység csapdája.

A Legfelsőbb Bíróság fejenként százezer forintos kártérítést ítélt meg hat Franciaországban menedékjogot nyert zámolyi roma családnak. A jogerős bírói döntés szerint a helyi önkormányzat jogellenesen bontatta le a családok házait hét éve, mivel a családoknak nem volt lehetőségük fellebbezni a bontási határozattal szemben.

Magyarországon mindenki szabadon eldöntheti, hogy valamely kisebbséghez tartozónak vallja-e magát, az állam azonban senki származását nem firtathatja. Ilyen körülmények között kérdés, hogyan jutnak a romákhoz a nekik szánt támogatások. Csillag István miniszter bejelentése szerint a gazdasági tárca az idén is pályázatot hirdet roma vállalkozások támogatására. A teljes keret 200 millió forint, egy pályázó legfeljebb hárommilliót kaphat.

Szeretnénk, ha a tárcák konkrét eredményeket tudnának felmutatni a romák társadalmi integrációjával kapcsolatban – mondta Kolompár Orbán az után, hogy az OCÖ

szakértői testülete megvitatta a tárcák roma integrációs terveit. Mint Kolompár Orbán elmondta, az akciótervek igen általánosak, nem lehet látni, miként kerülnek végrehajtásra, ezért tárgyalást kezdenek minden szaktárcával. Szeretnék, ha az országos önkormányzat programjában megfogalmazott célok bekerülnének a tárcák akcióterveibe.

Az Országos Cigány Önkormányzat elnöksége 2004. július 8-án tartotta soron következő ülését, melyen jelen volt Csillag István gazdasági miniszter is. Csillag az OCÖ elnöksége előtt is megerősítette, hogy a kormány számára első számú feladat a magyarországi romák felzárkóztatása.

A vártnál kevesebben, mintegy nyolcvanban jelentek meg a Kecskeméti Rendőr-főkapitányság épülete mellett, hogy a rendőri intézkedés közben elhunyt 19 éves roma fiúra, Jakab Richárdra emlékezzenek. A Roma Polgárjogi Alapítvány és a kecskeméti cigány kisebbségi önkormányzat által szervezett gyertyás virrasztást incidens zavarta meg. Egy középkorú férfi transzparenssekkel jelent meg a helyszínen, amelyeken többek között ilyen feliratok szerepeltek: „Elég volt a hisztériából”; „A rend őre dicséretet érdemel”. A férfit a résztvevők előbb megpróbálták elküldeni a helyszínről, majd miután a felszólításnak nem tett eleget, dulakodás kezdődött, az összegyűltek elvették a transzparenszeket, és összetépték azokat. A férfi – aki információk szerint egy budapesti magánszemély volt – átfutott az út túlsó oldalára, de néhány perccel később három asszony, köztük a fiú édesanyja utána futott és a földre teperte. Rugdalták, ültelték, miközben eltörték a szemüvegét, és a férfi arcán kisebb sérülések keletkeztek. A néhány civil és a sajtó munkatársai segítségével kiszabadított férfi ezután gépkocsival elhagyta a helyszínt. Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke a helyszínen elmondta, hogy a jelen lévő romák meggyőződése szerint szándékos provokáció történt, a gyászolókat fájdalmukban megalázták. Jakab Richárd esetével kapcsolatban hozzátette: „Tisztában vagyunk azzal, hogy a törvény mindannyiunkra vonatkozik, de annak végrehajtásába nem szoktak belehalni.”

Egyeztetést kezdeményez az Országos Cigány Önkormányzat a négy parlamenti párt elnökével, hogy felhívja a döntéshozók figyelmét a kisebbségi joganyag idei módosításának szükségességére. „Félünk attól, hogy 2006-ban a jelenlegi, alkotmányelle-

nes kisebbségi törvény választójogi részével nem lehet majd kiírni a kisebbségi önkormányzati választásokat, és így 2006-ban megszűnik az a durván ezer roma önkormányzat, amely ma, igaz, hogy nehéz, mostoha körülmények között, de igen nagy határozottsággal képviseli a cigányság érdekeit” – jelentette ki Kolompár Orbán. „Abszolút politikai nonszensz”-nek nevezte, hogy a pártok megegyezésének hiányában elmaradhat a jogszabály módosítása.

Felépült Csatkán, a legnagyobb roma búcsújáró helyen az a kápolna, amely vasárnaptól ad helyet a pápai áldásban részesült feszületnek – közölte az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnöke. A kápolna másfél hónap alatt készült el a Komárom-Esztergom megyei településen, a munkálatokhoz szükséges pénz egy részét roma vállalkozók adományaiból gyűjtötték össze – mondta Kolompár Orbán. Az építőanyag árát az országos önkormányzat saját költségvetéséből és egyéb támogatásokból fedezte. Az elnök arról még nem tudott információt adni, hogy összesen mennyibe került az imaház felépítése, de az építőanyag több mint hatmillió forintba került. A Mária napi búcsún, ünnepélyes keretek között adják át a kápolnát.

Romaügyi kormánybiztos kinevezését és egy új, romaügyi integrációs hivatal létrehozását javasolták az Országos Cigány Önkormányzat székházában tartott szerdai tanácskozás résztvevői. A megbeszélést Kolompár Orbán, az OCÖ elnöke kezdeményezte civil szervezetek képviselőivel. Az ismert cigány politikusok közül – különböző okok miatt – többen is hiányoztak a rendezvényről, így például Farkas Flórián (Lungo Drom), Horváth Aladár (Roma Polgárjogi Alapítvány) és Zsigó Jenő (Roma Parlament). A mintegy húsz jelenlévő egy része úgy vélte, hogy a kormányzati átalakítással kapcsolatos álláspontjukat a cigány közéletnek szélesebb körben kell megvitatnia.

A minisztériumok romákkal kapcsolatos programjai között kevés az érintkezési pont, összehangoltabb működésre lenne szükség – vélekedett Göncz Kinga esélyegyenlőségi miniszter a cigányügyi tárcaközi bizottság csütörtöki ülésének szünetében. A miniszter szerint azt is jó lenne tudni, hogy a romákra szánt költségvetési pénzek mennyiben hasznosulnak, milyen mértékben jutnak el az érintettekhez. Ennek vizsgálatát az Esélyegyenlőségi Kormányhivatalon belül létrejött roma monitoringiro-

da végzi majd. Teleki László politikai államtitkár elmondta, hogy a minisztériumok tavaly 16,7 milliárd forintot költöttek a romák társadalmi integrációját szolgáló programokra, csaknem ötmilliárddal többet a tervezettnél. A tárcáról készített kimutatásban a legnagyobb tétel – 8,5 milliárd forint – a Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium neve mellett szerepel.

Nem a folyosón lévő toalették egyikében, hanem a vajúdoszoba melletti vécében hozta világra gyermekét a karcagi kórházban az a kunhegyesi asszony, aki később a történetek miatt írásban tett panaszt – jelentette ki a karcagi Kátai Gábor kórház vezetője. Az ötödik gyermekét világra hozó L. Ildikó korábban azt nyilatkozta: vélhetően roma származása miatt az intézmény orvosa nem látta el őt kellőképpen, szülési fájdalmi ellenére magára hagyta, és egy idősebb ápolónőre bízta, azzal a kijelentéssel, hogy „majd maga fogja összevarrni is”. Az igazgató szerint már korábban is megvádolták a kórházat azzal, hogy külön roma kórtermeket tartanak fent, illetve hogy a cigány asszonyokkal udvariatlanabbak az orvosok, ezeket az állításokat azonban az intézményvezető cáfolta. Hozzátette: az elsődleges vizsgálatok szerint ebben az esetben nem volt mulasztás.

Egy lovári nyelvű mondatot foglalt expozéjába Gyurcsány Ferenc miniszterelnök-jelölt a parlamentben szerdán, a kormányprogram vitájának kezdetén. „Zhanav ke jekh Ungriko them si: le romengo thaj gazhengo them” – mondta Gyurcsány Ferenc, miután szólt arról: kormánya folytatni kívánja elődje esélyteremtési törekvéseit, hogy biztosítsa a közösségbe való beilleszkedést a romák számára az oktatás, a munka, az egészségügy és a kultúra területén. Képviselői közbekiabálásra a miniszterelnök-jelölt így folytatta: „Van, aki érti. Van, aki érti, ez mit jelent – ha mással nem, a szívével, Képviselő Úr, segíték Önnek: Egy Magyarország van: romák és magyarok közös országa. És én büszke vagyok erre, Képviselő Úr” – mondta Gyurcsány Ferenc, tapsot kiváltva. Magyar Bálint oktatási miniszter később kifogásolta, hogy Gyurcsány felszólalásának ennél a részénél valaki azt kiabálta: „Ez a magyar parlament!”

A cigányok megnevelését célozza egy idén megjelent, hetedik-nyolcadik osztályosoknak szóló etika tankönyv. A kiadvány szerint a romák nem mindig tudnak ellen-

állni a bűnözésnek, és azt rója feladatául a roma szülőknek: ne munkanélküli-segélyből akarjanak megélni a társadalom terhére. Az Apáczai Csere János kiadó gondozásában az idén boltokba került, Etika című tankönyv szerint többek között a cigány aszszonyok a vásárokon jósoltak a hiszékeny embereknek, a cigányoknak, ha nincs pénzük a megélhetésre, akkor kísérti őket a megélhetési bűnözés, „amelynek többen bizony nem mindig tudnak ellenállni”. A tankönyv íróinak véleménye szerint a káros előítéletek mellett a cigányok mentalitásuk miatt szorultak ki a városok, falvak elhanyagolt részeire. A romák helyzetének jobbításához külön feladatokat jelölnek meg a könyv szerzői az államnak, a roma szülőknek és gyerekeiknek. Ezek szerint a roma szülők feladata, hogy ha egy roma család lakást vagy hitelt kap, akkor „becsülje meg, éljen és ne visszaéljen vele”; ha egy roma felnőtt munkát kap, akkor „megértéssel fogadja, és használja ki a lehetőséget, és dolgozzék, ne pedig a munkanélküli-segélyből akarjon megélni, a társadalom, az adófizetők terhére”.

A jövő év első felében kívánja elindítani országos roma rádióadóját az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) – közölte a testület elnöke hétfőn, a médiahatóság vezetőjével folytatott megbeszélése után. Kovács György, az ORTT elnöke ugyanakkor úgy nyilatkozott, tudomása szerint jelenleg nem áll rendelkezésre szabad frekvencia. „November végéig mindenféleképpen el kell készülnie a részletes koncepciónak” – mondta Kolompár Orbán, hozzátéve, hogy a teljes koncepció birtokában tárgyalnak a finanszírozásról.

Az SZDSZ ügyvivői testülete egyhangúlag Mohácsi Viktóriát, az oktatási tárca miniszteri biztosát javasolja a párt megüresedett európai parlamenti képviselői posztjának betöltésére. Mohácsi Viktória, aki az SZDSZ EP-választási listájának harmadik helyén szerepelt, elkötelezett liberális politikus, akinek szakterülete, az emberi és kisebbségi jogok a párt kiemelt prioritása. Fiatalkorban több nyelven beszél, nemzetközi tapasztalatokkal rendelkezik, a párt szerint őt az Európai Parlament liberális frakciója is örömmel fogadja majd.

„Nagyon súlyos hibát követett el a Magyar Szocialista Párt, amikor az európai parlamenti választásokon nem delegált roma képviselőt az Európai Parlamentbe” –

mondta Gurmai Zita, az MSZP európai integrációs és cigánytagozata által „Cigány út Európába” címmel rendezett tanácskozáson.

„Azt látom, hogy jövő év márciusától elkezdheti működését az országos roma múzeum és a roma könyvtár” – mondta Kolompár Orbán. Hozzátette: a két intézménynek az OCÖ Dohány utcai székházában kívánnak helyet adni. Az OCÖ február 13-i, ózdi kihelyezett közgyűlésén négy intézmény, országos roma múzeum, roma könyvtár, roma népfőiskola és országos roma rádió létrehozásáról döntött. Véleménye szerint a cigány múzeum és a könyvtár létrehozása 15-20 millió forintba kerül.

Az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) nem teljesíti a vállalt feladatait, ezért a Roma Polgári Tömörülés (RPT) kezdeményezi a szervezet felosztatását – közölte Makai István, az RPT elnöke sajtótájékoztatóján. Az OCÖ-nek „feladatai, kötelességei vannak, és a jog úgy rendelkezik, amennyiben feladatait és kötelességeit, a szavazók akaratát nem teljesíti, alkotmányellenesen működik” – mondta Makai István.

A romákat hátrányos megkülönböztetés éri szerte az Európai Unióban, nem csak a májusban csatlakozott tíz új tagországban – ez derül ki a fajüldözés és az idegengyűlölet jelenségeit megfigyelő európai központ kiadott jelentéséből. A jelentés megállapította, hogy a közép- és kelet-európai országok EU-csatlakozásával számos ember számára először vetődött fel a romák, szintik, cigányok vagy utazók ügye. Pedig a korábbi 15 tagország közül is soknál előfordultak a hátrányos megkülönböztetés esetei, csak nem mindig keltettek figyelmet a közvéleményben. A Bécsben kiadott jelentés rámutatott, hogy Európa 8 milliósra becsült roma népessége főleg az álláshoz, a lakáshoz jutásban és az oktatásban szenved hátrányos megkülönböztetést. Többségük szegénységben él, alig jut hozzá az oktatáshoz, munkához, közszolgáltatásokhoz és sokan a társadalom peremére szorulva tengődnek.

Gyurcsány Ferenc tartotta a nyitóelőadást, a második alkalommal megrendezett országos roma napon, a Parlament felsőházi termében. Olyan országot szeretnénk – mondta –, ahol nincs helye se nyílt, se burkolt antiszemitizmusnak, rasszizmusnak, előítéletnek. A kormányfő szerint a társadalom nem lehet közömbös a romák problémái iránt: „nekünk ők testvéreink”. Kolompár Orbán, az Országos Cigány Önkor-

mányzat elnöke úgy vélte, az elmúlt tizenöt évben nem érték el céljukat a foglalkoztatási programok. A romaügy olyan, mint egy infarktus előtt álló beteg: gyors és sürgős beavatkozást igényel – jelentette ki Kolompár. – Az sem mindegy – folytatta –, hogy szakképzett orvos vagy szakképzetlen ápoló nyúl-e a beteghez. A cigányság a belpolitika meghatározó tényezőjévé vált – állapította meg Kolompár. A pártokat azonban arra figyelmeztette, hogy a romáknak nemcsak szavazniuk, hanem enniük is kell.

2005

Kétezernégyszáz kétszázötvenen az építkezés ideje volt: sikerült elérni, hogy a cigánytelepek felszámolására pénzt különítsen el az állam – mondta Teleki László, az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium politikai államtitkára. Ezzel arra utalt, hogy a minap elfogadott 2005-ös költségvetés tartalmazza a telepfelszámolási program beindítására szánt nyolcszázmillió forintot. Teleki László szerint természetesen nincs ok az elégedettségre a cigányság helyzetét illetően, de az, hogy 2004-ben a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány majdnem egymilliárd forintot fordíthatott a jól tanuló roma diákok ösztönzésére, kiugró pozitívum. Azt is eredményként említette, hogy több tárcánál és közhivatalnál dolgoznak roma származású szakemberek. A kulturális és az oktatási tárcánál immár romaügyi miniszteri biztos, további négy minisztériumnál romaügyi referens jár közben az esélyteremtő programok megvalósításáért. Az államtitkár megítélése szerint a befektetett munka eredményei az oktatás és a foglalkoztatás terén folyamatosan fognak megmutatkozni az elkövetkező öt-tíz évben.

Nem az építkezés, hanem a leépülés nagy éve volt 2004 – cáfolta az államtitkárt Varga József fideszes országgyűlési képviselő, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány elnöke. Azt állította, a teljes csőd felé halad a romák intézményrendszere. Forráshiánnyal küzd az Országos Cigány Önkormányzat, a Cigány Információs Központban immár nincs munkatársi gárda, de áram és fűtés sem. Forráshiányos a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány (Macika) is; ez volt az első esztendő, amikor a MACIKA nem kapta meg a több száz milliós évenkénti költségvetési kiegészítést. Az ellenzéki képviselő úgy vélte, ez az év mindössze azoké volt, akik romaként kerültek a hivatalokba, és vi-

szonylag tisztos fizetéshez jutottak. Varga szerint a telepfelszámolásra elkülönített pénz édeskevés, bátran lehet arra következtetni, hogy a mindeddig el nem kezdett telepfelszámolás érdemi munkálatait a következő kormányra hagyja ez a koalíció.

Az év végén őszintén és tisztességesen meg kell mondani, hogy minőségi változás a cigányság élethelyzetében nem történt – állapította meg Csík Tamás, az MSZP országos cigánytagozatának elnöke, aki szerint már régen le kellett volna zárni az építkezést, és tényleges, kézzelfogható eredményeket kellett volna felmutatni. Ezzel szemben – vélte a nagyobbik kormánypárt roma politikusa – a kormány mindössze a tűzoltás szintjén cselekedett. Csík azt jósolta, 2005 az igazság éve lesz: a cigány emberek ráeszmélnek, hogy az elmúlt tizenöt évben lényegében nem történt az érdekükben semmi. Sürgette, hogy azok a jobb- és baloldali cigányvezetők, akik „díszcigánykodva” asszisztáltak az egy helyben topogáshoz, vonják le a konzekvenciát, és ne állják el a szakértelem és a cselekvés útját.

Az Oktatási Minisztérium által korábban roma fiataloknak kiírt pályázat kapcsán 50 milliós csalásra gyanakodnak a rendőrök. A nyomozás szerint ugyanis jogosulatlanul próbált meg felvenni pénzt mintegy 300 egyetemista és főiskolás. Az ösztöndíjakhoz szükséges ajánlásokon az Országos Cigány Önkormányzat pecsétje látható. A házkutatások során többek között lefoglaltak 292 ajánlott postai feladóvevényt a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány nevére címezve, a támogatásban részesülő lakcímének feltüntetésével, valamint 50 darab A/4-es lapot, melynek jobb sarkában az Országos Cigány Önkormányzat pecsétje látható és 20 darab A/4-es lapot, melyen a pecséten túl az elbírálásban közreműködő munkatárs, L. György aláírása is szerepel. L. György a rendőröknek azt mondta, hogy egy Nagy Ferenc néven bemutatkozó férfi kereste meg, mint a Szegedi Tudományegyetem Diákönkormányzatának egyik tagja, és több száz pályázatot hozott, amelyeken az ajánlásokat saját szövegezéssel elkészítették. L. György ezeket ellenőrzés nélkül aláírta. A házkutatás során lefoglalt pecsétel és aláírással, illetve csak aláírással ellátott papírokról elmondta, hogy azokon nem az ő aláírása szerepel, a bélyegzőnyomat pedig valószínűleg akkor kerülhetett rájuk, amikor elhagyta a szobát. A nyomozás során igazságügyi írásszakértő vizsgálja meg az aláírásokat.

Magyarország a hivatalosan február 2-án, Bulgáriában induló Roma Évtized Program társrendezője lesz. A program négy fő területre; a lakhatási ügyekre, az

egészségügyi helyzetre, az oktatási problémákra és a foglalkoztatás helyzetére koncentrálódik – mondta Göncz Kinga ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter azon a pénteki tanácskozáson, amelyen nyolcvan országos roma és civil szervezet vezetőivel találkozott. Az eseményen Teleki László romaügyi államtitkár kifejtette: a kormányzaton belül megkezdődött a romaügyi munka átstrukturálása. A találkozón az ország 19 megyéje és Budapest képviseletében mintegy nyolcvan meghívott vett részt. Göncz Kinga kiemelte annak fontosságát, hogy Magyarország csatlakozásával párhuzamosan 8-9 millió roma társult az Európai Unióhoz, ebből adódóan a kormányzatnak kiemelt feladatként kell kezelnie a romák integrációját, és az ehhez kapcsolódó feladatokat. A miniszter szintén fontos kérdésként említette a kisebbségi törvény várható módosítását, amelynek következtében jelentősen megváltozhat a kisebbségi önkormányzatok helyzete. Jelentős lépésnek ítélte az antidiszkriminációs törvény követelményeként a kormányrendelet által létrehozott Egyenlő Bánásmód Hivatal megalakítását, amelynek felállítása folyamatban van, és a hivatal néhány héten belül várhatóan megkezdí működését. Teleki László államtitkár szerint a programokban kiemelt szerepet kell hogy kapjon a sport és a kultúra, „ezáltal ugyanis tovább lehetne csökkenteni a romákkal szemben megnyilvánuló diszkriminációt”.

Az egyik település óvodájának konyháján nem alkalmazták L. Zsoltnét, mert a szülők azzal fenyegetőztek, ha „cigány lesz az óvodában”, lemondják az ebédet. Munkát kereső romákkal több helyen kereken közölték, hogy „cigányokat nem alkalmaznak”. Egy község jegyzője terhes cigányasszonyokkal végeztette a hólapátolást, Szabolcs-Szatmárban a megye leghíresebb diszkójába nem engedtek be roma fiatalokat. A leggyakrabban a munkakeresésnél éri hátrány a magyarországi romákat, de nem ritkák a rendőrség, bíróság, ügyészség eljárásaiban tetten érhető diszkriminációs esetek sem – derül ki a nemrég megjelent Fehér Füzet című éves kiadványból, amely 21 romák elleni diszkriminációs esetet gyűjtött össze 2004-ből. Ezek arról tanúskodnak, hogy „mindennapi életünkben állandó jelenség maradt a diszkrimináció”, bár a cigányozás, a gyűlöletbeszéd kiveszőben van a közéletből.

„Kiskorúként” kezelik a magyarországi cigánytársadalmat, és a javaslataik meghallgatása nélkül döntenek programokról, törvényekről, és személyekről, ezért új ala-

pokra kell helyezni a cigányügyet a politika terén – indokolta lemondását Csík Tamás, az MSZP roma tagozatának elnöke. Véleménye szerint az elmúlt 15 évben senki sem hallgatta meg a cigány vezetők javaslatait, és ennek bizonyítéka az is, hogy szocialista párt elnökségében tevékenykedő Kállai Katalin októberi megválasztása óta nem találkozott az MSZP cigány tagozatának vezetőivel, gondolataival.

Az MSZP cigánytagozatának vezetésében és tagságában az elkövetkező hetekben láthatóvá válnak azok a változások, amelyek miatt két szocialista politikus korábban elhagyta a pártot – közölte az MSZP elnöke. Hiller István beszélt arról is, hogy „a szocialista párt romapolitikája nem jutott el a romákhoz” – mondta a pártelnök, aki arra a kérdésre, hogy az kihez jutott el, azt felelte: „Papírokhoz, dokumentumok formáit öltötte, ilyen értelemben álságos volt”. A politikus szerint a kilépések azt mutatják, hogy nem mindenki tudott azzal egyetérteni, ami „nem a nyilvánosság előtt az elmúlt két hónapban a szocialista párt romapolitikája kapcsán történt és folyt”. Közölte, bízik az MSZP elnökségében romaügyekkel megbízott Kállai Katalinban.

Egyre apad a kormány cigánytelep-felszámolási programjának pénzforrása. Kiderült, a mindössze 40 településnek szóló meghívásos, kétfordulós pályázat keretében 680 millió forintot szánnak a célra a beharangozott tízmilliárddal szemben. Most lezárult a modellprogram pályázatának első fordulója. A 37 tényleges pályázóból az esélyegyenlőségi tárca mindössze 22 települést engedett tovább a második fordulóra.

A miniszterelnök nem híve a nemzeti-etnikai hovatartozás alapján indított programoknak, kormányfőként azt tartja feladatának, hogy általában a szegényeknek segítsen. Gyurcsány Ferenc erről egy rádióinterjúban beszélt. „Hiszek (...) azokban a programokban, amelyek fel akarják emelni a szegényeket, a kitaszítottakat, kevésbé hiszek abban, hogy ezeket a programokat nemzeti- etnikai hovatartozás alapján” kell elindítani – mondta a kormányfő a Rádió C-nek adott interjújában. „Én tanulásban, tanításban hátrányok kiegyenlítésének, speciális programok indításának nagy híve vagyok, minden ilyen támogatok; elsősorban, nem azon az alapon, hogy valaki roma vagy nem roma, hanem hogy ilyen-olyan típusú szociális hátránnyal küzd” – fogalmazott Gyurcsány Ferenc. Kifejtette: „Több a roma szegény ember Magyarországon ará-

nyaiban, mint a nem roma, de én általában a szegényeknek, a nehéz sorsúaknak kell hogy segítsék kormányfőként. A romák igazi problémája e tekintetben, a szociális nyavalyák megoldásában nem az, hogy romák, hanem hogy szegények, kilátástalanok.”

„Vannak, voltak olyan hibák, amelyekkel szembe kell nézni a roma kormányzati politika létrehozása kapcsán, illetve megvalósításakor, ugyanis azt látjuk, hogy sok esetben a kormányzati törekvések ellenére nem javul olyan mértékben a romák társadalmi helyzete, mint ahogy az szeretnénk” – fogalmazott Ürmös Andor az Országgyűlés foglalkoztatási és munkaügyi bizottsága roma foglalkoztatási albizottságának a témában tartott beszámolójában. Hozzátette: a tavaly márciusban elfogadott, a romák társadalmi integrációját elősegítő középtávú kormányzati program ebben próbál segítséget nyújtani.

Ürmös Andor szerint mindenképpen szükséges lesz a program további finomítása, átgondolása. A Cigányügyi Tárcaközi Bizottság (CTB) működéséről szólva Ürmös Andor azt mondta, hogy a bizottságban a szaktárcák tevékenysége még mindig nem megfelelő.

Ötszázezer forintra büntetett a munkaügyi bíróság egy őrző-védő céget, amely nem hajlandó romákat alkalmazni. Ez az első alkalom, hogy az esélyegyenlőségi törvény alapján jogerős elmarasztaló döntés született.

A kisebbségi és az adatvédelmi biztos egyaránt kifogásolja a választójogi és kisebbségi törvény módosítását. A módosításban kedden egyezett meg az MSZP és a Fidesz. Kaltenbach Jenő kifejtette, a javaslat visszalépés az előző változathoz képest. Mint mondta, a két párt a nélkül nyújtotta be a módosító csomagot, hogy vele egyeztettek volna.

Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos szerint indokolatlan, hogy állami szerv tartsa nyilván azokat a nyilatkozatokat, melyek a kisebbséghez való tartozásról szólnak. Hozzátette, a törvényjavaslat nem rendelkezik arról sem, meddig és hogyan kezeli majd a jegyző a dokumentumokat.

Az országgyűlés elfogadta a kisebbségi választási törvény négypárti megegyezésen alapuló módosítását, vagyis jövőre biztosan alkotmányosan lehet megválasztani a

nemzetiségi önkormányzatokat. Az új megoldás lényege az, hogy e testületek választásában az vehet részt, aki a helyi jegyzőnél felvételi magát egy választói jegyzékbe. Jelölteket pedig a kisebbségi szervezetek állíthatnak. Egyszerűbb lesz az országos önkormányzatok választása: megszűnnek a többezres létszámú, és gyakran zűrzavarba fulladó elektori gyűlések. Egyedül a szabaddemokraták többsége szavazott a javaslat ellen, vagy tartózkodott. Az SZDSZ-képviselők közül csak három kormánytag mondott igent, egyébként két szocialista „nem” szavazat és három fideszes tartózkodás mellett túlnyomó többséggel fogadták el a törvényt.

A telepfelszámolási programra meghívott negyven pályázó településből mindössze kilenc nyertes pályázó kap támogatást az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztériumtól. A pályázatra olyan településeket hívtak meg, melyeknek területén telepek alakultak ki, az ott élők földrajzi és társadalmi elkülönültségben élnek. Tizenhét település pályázott a második körben, amelyek a „lakhatási és szociális elemek kidolgozásával komplex módon célozzák meg a roma telepeken élők integrációjának megoldását”. Így a következő nyertes települések osztozhatnak a 680 millió forintos támogatáson: Dencsháza, Hencida, Galambok, Kerecsend, Kisvaszar, Szentgál, Táska, Tiszabó, Uszka.

Az idén már nem kapnak ösztöndíjat a roma diákok – ez derül ki abból a levélből, amelyet Göncz Kinga, az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium vezetője küldött Varga József fideszes képviselőnek, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány elnökének. A miniszter az „ösztöndíjrendszernél felmerült, a pályázók jogosultságával kapcsolatos problémákra” hivatkozva arról tájékoztatja Vargát, hogy a közalapítvány ez évi támogatásának második részét – 640 millió forintot – a tárca a jövő év elején fizeti ki. Ennek következtében – írja Göncz – a 2005/2006. tanév első félévi ösztöndíjait a közalapítvány a félév lezárása után, tehát csak 2006-ban tudja folyósítani a nyertes pályázóknak. Ehhez módosítani kell a tárca és a közalapítvány közötti támogatási szerződést, amelynek „folyamatát” a minisztérium már elindította.

Az elmúlt hetekben az esélyegyenlőségi tárca saját hatáskörébe vonta az eddig a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány által kezelt roma ösztöndíjak ügyintézését,

ám a közalapítvány elnöke és a fideszes parlamenti képviselők egyetlen esetben sem szólaltak fel az ellen. Ifj. Bogdán János, a Lungo Drom alelnöke elmondta: Varga József, a közalapítvány elnöke már három éve a parlament ellenzéki politikusa, és érthetetlen számára, hogy ez miért csak most tűnt fel a kormány számára. „Most már nem az ösztöndíjak kifizetéséről folyik a vita, hanem a MACIKA létezéséről, avagy megszüntetéséről, illetve a kormányzat számára nem szimpatikus szervezetek és annak vezetői háttérbe szorításáról” – jelentette ki a roma politikus.

Nem juthat be automatikusan a helyi önkormányzatok képviselő-testületébe az a kisebbségi képviselő-testületi jelölt, akire a legtöbb voksot adták le a kisebbségi önkormányzati választásokon – határozott tegnap az Alkotmánybíróság (AB). A testület szerint ugyanis sérti a választójog egyenlőségének és közvetlenségének elvét az Országgyűlés által már elfogadott, de még ki nem hirdetett kisebbségi törvénynek az a passzusa, amely mindegyik lehetőséget adott volna. Ezt a rendelkezést ezért tegnap megsemmisítette az AB.

Az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány beperelte Miskolcot, mert szerintük több általános iskolában elkülönítik a roma gyerekeket a nem romáktól. Mindezt úgy – állítja az alapítvány –, hogy tavaly összevontak iskolákat: egy-egy olyat, ahová többségében romák járnak, olyanokkal, ahol jobb körülmények között tanuló nem roma többségű gyerekeket oktatnak. Bár a beiskolázási körzeteket összevonták, az iskolák felszereltsége és a diákok összetétele közötti különbség fennmaradt az alapítvány szerint.

A miskolci önkormányzat szerint a romák integrációjának első lépése az összevonas volt, és pedagógiai programjaikkal a további felzárkóztatást segítik elő. Korábbi nyilatkozataikban úgy vélték, az alapítvány anélkül perelte be a várost, hogy a helyi viszonyokról tájékozódott volna.

A 2002-ben hivatalba lépő balliberális kormány elképzelései között „elsőrendű prioritáskén” szerepelt a cigánytelepek felszámolása, legalábbis Teleki László romaügyi államtitkár szerint. A korábban beígért tízmilliárdból végül 2005-ben 680 millió lett, jövőre pedig mindössze 400 millió jut telep felszámolásra. Ebből „akár” négy te-

lepet is felszámolhatnak az idén elkezdett kilenc mellett. Arról még a szakértők is vitatkoznak, hogy pontosan mit is nevezhetünk cigánytelepnek, vagy telepszerű lakókörnyezetnek, abban azonban nagyjából mindenki egyetért, hogy valamivel ötszáz fölött van a hazai cigánytelepek száma. A rendszerváltozás óta több kormányzat elképzelései között is szerepelt ezek felszámolása, ám mindannyiszor füstbe mentek az erre vonatkozó tervek.

Rokonaival együtt nem engedték be az esélyegyenlőségi minisztérium integrációs főosztályvezetőjét egy hatvani szórakozóhelyre. A titulussal nem volt baj, mert az nem látszik. A borszínnel annál inkább.

A kormányzat által az elmúlt három évben a romaügy területén indított programokról számolt be budapesti sajtófogadásán Teleki László, az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium roma ügyekért felelős politikai államtitkára. Teleki a roma integráció érdekében megtett intézkedések közül kiemelte, hogy két éve az óvodákban ingyenes étkeztetést biztosítanak a rászorulóknak. Ennek köszönhetően negyedével több hároméves roma gyermek jár óvodába, mint korábban. Az államtitkár szerint az elmúlt három évben 10 ezerről 23 ezerre nőtt a roma tanulmányi ösztöndíjasok száma, és forráshiány miatt egyetlen pályázót sem utasítottak vissza. Jövőre folytatják az idén elkezdett romatelepe-felszámolást: a költségvetésben 400 millió forintot különítettek el rá, az Európa Tanács Fejlesztési Bankjától pedig egymilliárd forintot nyertek a programra.

Farkas Flórián, a Fidesz országgyűlési képviselője szerint „Teleki László ma ismét a Medgyessy–Gyurcsány-kormány romapolitikájával büszkélkedett, mely újabb bizonyítéka annak, hogy a luxusbaloldali kormány érzéketlen a több mint félmillió nyomorban élő romával szemben”. A képviselő értékelése szerint a polgári kormány lehetőséget teremtett a romák felsőfokú továbbtanulására, a Gyurcsány-kormány azonban a 2005/2006-os tanév első félévére cserbenhagyta a tanulni vágyó roma fiatalokat, mivel nem fizeti ki a tanulmányaik folytatásához szükséges ösztöndíjat. „A kormány úgy kívánja betömködni a költségvetési lyukakat, hogy a nincstelen cigány családokat arra kényszeríti, hogy hitelezze meg az ösztöndíj-támogatást a kormánynak” – írta mai nyilatkozatában.

2006

Nem szabad kitenni a kampánynak a hazai kisebbségek kulturális ügyeit – ezzel indokolta a kultusztárca, hogy csak a választások után hívná össze a Nemzetiségi Kulturális Tanácsot. A testület több mint egy éve nem ülésezett, s a nemzetiségek tavaly egy fillért sem kaptak kiadványaik támogatására.

Kihátrált a szociálpolitikai szakma egy része a romatelepek felszámolására indított program mögül, mert több helyen sem az integrációt, sem a tartós munkahelyteremtést nem sikerült megoldaniuk az önkormányzatoknak. Költségvetési forrásból a telepeknek egyelőre alig két százalékát tudják megszüntetni.

Most jött el a rendszerváltás a romák számára, most először önmagunkért, a gyerekeinkért húzhatunk ikszet a választáson – jelentette ki Kolompár Orbán, az MCF Roma Összefogás Párt elnöke. Mint fogalmazott, történelmet ír a magyarországi cigányság, mert most először fordul elő, hogy egy roma párt országos listát tud állítani a parlamenti választáson. Októberben ötszáz településről ezer küldött határozott úgy, hogy fel kell mondani az együttműködést az MSZP-vel. Minden tiszta, tisztességes roma politikusnak így kellett döntenie, mert elég volt a „mézesmadzag-politikából”, abból, hogy választások előtt nekünk romáknak mindenünk volt, aztán a szavazás után az ígérek köddé lettek, és legközelebb három és fél év múlva jöttek megint a pártok jelöltjei, a támogatásunkat kérve, és újra megígérve mindent: házat, munkát – vélekedett a roma párt, és egyben az Országos Cigány Önkormányzat elnöke.

Hétszázezer forint pénzbírságot rótt ki az Egyenlő Bánásmód Hatóság egy álláshirdetőre, mert a munkára jelentkezőt roma származása miatt utasította el. A hatóság az ügyfelek nyilatkozatai, és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetésével megállapította, hogy az eljárás alá vont megsértette az egyenlő bánásmód követelményét a panaszos kisebbségi származása vonatkozásában, ezért eltiltotta a jogsértő magatartás további folytatásától és 700 000 forint pénzbírság megfizetésére kötelezte.

A tesztelés eredménye is azt igazolta, hogy az egyik tesztelőt a másiktól roma származásra utaló név alapján eltérő bánásmódban részesítették. A Kolompár néven

bemutatkozott személynek semmiféle érdemi felvilágosítást nem adtak, míg a másik tesztelőt részletesen tájékoztatták a munkavégzésről és a fizetésről.

Kolompár Orbán, az OCÖ elnöke a parlamenti pártok elnökétől és frakcióvezetőitől a múlt héten azt kérte, hogy az Országgyűlés még az április 9-ei választás előtt rendkívüli ülés keretében döntsön a kisebbségek kedvezményes mandátumáról. Azt javasolták, hogy a 2005 novembere előtt hatályos önkormányzati törvény szövegét – amely az egyébként szükséges szavazatszám egynegyedével is lehetővé tette a mandátumszerzést – emeljék vissza, és ne támogassák a Farkas Flórián és Teleki László által benyújtott módosítási tervezetet, amelynek értelmében csak akkor juttatná kedvezményes mandátumhoz a kisebbségek jelöltjeit, ha a helyhatósági választásokon az adott körzetben átlagosan szerzett szavazatok 50 százalékánál eggyel több voksot kaptak. Az Alkotmánybíróság korábbi döntése értelmében törvényi szinten kell biztosítani a kisebbségek parlamenti képviseletét is, de az Országgyűlés eddig nem oldotta ezt meg, így már 14. éve követ el alkotmányos mulasztást. „Az OCÖ sajnálja, hogy a parlamenti pártok most sem érzik át a felelősségüket a kisebbségek képviseletének kérdésében, és ezért alkotmánybírók segítségét kéri, hogy a jogi szabályozást még az őszi helyhatósági választások előtt megtehesse a parlament” – mondta az országos önkormányzat szóvivője. A Lungo Drom szerint a szocialista párt megtorpedózta azt a törvényjavaslatot, amely kedvezményes mandátumot biztosított volna a kisebbségeknek a helyi önkormányzati választásokon, mert a napirendre tűzését az MSZP február 13-ig elhalasztotta, majd az utolsó tárgyalási napon mondvacsinált ürüggyel lehetetlenné tette.

Egyre betegebbek a romák Magyarországon, mert alacsony iskolázottságuk és a nagyarányú munkanélküliség miatt csorbul az egészséges életmódhoz való joguk – derült ki egy felmérésből. Növekszik az allergiás és a szívbeteg romák száma is, ezért elsősorban a szegénységet okolják a szakemberek. A súlyos megélhetési gondokkal küzdő családokban az egészséges életmód háttérbe szorul. A romatelepekről általában orvoshoz is csak akkor mennek az emberek, amikor már nagy a baj.

Az oktatási tárca tervei szerint 2008-ra megszűnnének a szegregált iskolák Magyarországon. Az elmúlt években az oktatási esélyegyenlőség irányába megtett első

lépések hatására bizonyos mértékig fékeződött az oktatási szegregáció mértéke, de az esélykülönbségek és szegregációs mutatók változatlanul drámaiak. A szaktárca adatai szerint a teljes általános iskolai népesség kb. 11-15 százalékát kitevő roma általános iskolások (ami mintegy 100-138 ezer főt jelent) közül minimum 28 ezer diák roma többségű osztályokban végzi tanulmányait, a normál általános iskolák homogén roma osztályainak 73 százalékában csökkentett (felzárkóztató, kisegítő) tananyag szerint tanítják a diákokat. Problémát jelent, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeket nagy számban befogadó iskolák az átlagosnál rosszabb személyi és tárgyi feltételek között működnek, s a jogi szigorítás ellenére az általános iskolás roma gyerekeknek most is mintegy ötöde jár gyógypedagógiai intézménybe, osztályba (a nem romáknál két százalék az arány), miközben Magyarországon a gyermekek fogyatékosra minősítési indexe több mint duplája az európai uniós átlagnak.

Megnyílt a Roma Galéria és Könyvtár Budapesten, az Országos Cigány Önkormányzat Dohány utcai székházában. A könyvtár 50 ezer kötettel rendelkezik, bár helyhiány miatt ezeknek csak felét forgathatják a látogatók. Az ország első roma könyvtárába mindenesetre megpróbálták összegyűjteni minden romákkal kapcsolatos kutatást, múlt századi levéltári anyagot, illetve a roma írók, költők, zeneszerzők műveit.

Az írással mellett helyet kap az új intézményben a képzőművészet is: a galériában időszaki kiállításokon mutatják majd be olyan roma művészek alkotásait, akik egyébként nemigen kapnak helyet más kiállítóhelyeken.

Az új kormányprogramban külön fejezetben említik a romákra vonatkozó intézkedési terveket, de a szépnek és ígéretesnek tűnő sorok között megvalósíthatónak látszó konkrétumokat szinte alig tartalmaz. Az Új Magyarország – Szabadság és szolidaritás alcímű kormányprogramban a kormány folytatni kívánja a diszkrimináció elleni küzdelmet, a telepfelszámolást, a Cserehát-programot, erősíteni a roma médiát, de az elmúlt négy évben történt látszatintézkedéseket ismerve konkrét előrelépés az elkövetkezendő négy évben sem várható.

(Kállai Ernő)